

Huoltajien näkemyksiä kestävyyskasvatuksesta kotikasvatuksessa

”Se lähtee lasten arjen jutuista ja laajenee globaaliksi ja yhteiskuntaa koskevaksi”.

Siiri Peuraniemi

Huoltajien näkemyksiä kestävyyskasvatuksesta kotikasvatuksessa – ”Se lähtee lasten jutuista ja laajenee globaaliksi ja yhteiskuntaa koskevaksi”.

Pro gradu -tutkielma

Luokanopettajakoulutus

Kevät 2023

Työn nimi: Huoltajien näkemyksiä kestävyyskasvatuksesta kotikasvatuksessa – ”Se lähtee lasten arjen jutuista ja laajenee globaaliksi ja yhteiskuntaa koskevaksi”.

Tekijä: Siiri Peuraniemi

Koulutusohjelma/oppiaine: Luokanopettajakoulutus, kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -tutkielma Laudaturtyö Lisensiaatintyö

Sivumäärä: 53+3 liitettä

Vuosi: 2023

Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa käsitellään kouluikäisten lasten huoltajien näkemyksiä kestävyyskasvatuksesta kodeissa. Tutkimuksen tavoitteena on koota ja eritellä huoltajien kokemuksia ja näkemyksiä siitä, miten he kasvattavat lapsiansa kestäväan elämäntapaan ja arvoihin.

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus. Aineistona tutkimuksessa on puolistrukturoidut haastattelut, joissa on haastateltu kouluikäisten lasten huoltajia. Haastatteluita tehtiin kahdeksan, joihin jokaiseen osallistui huoltajia, joilla on oma kiinnostus kestävyyskasvatukseen. Haastattelut on toteutettu helmikuussa 2022 etähaastatteluina verkossa.

Aineiston analyysitapana on teoriaohjaava sisällönanalyysi. Tulosten käsittely ja tutkimuksen teoriaosa ovat yhteydessä toisissaan ja tulokset on peilattu teoretietoon tutkimusaiheesta. Aineisto on kategorisoitu käsittelemään tutkimuksen pääteemoja: kasvatuksen arvot, elämäntavat ja kasvatuksen keskustelut. Tutkimusaineisto on monipuolinen. Se tuo kattavasti esille kasvatusaiheita kaikista tutkimuksen teemoista. Analyysin tarkoitus on olla pohtivaa ja erilaisia näkökulmia nostavaa.

Tutkimus tuottaa joukon aiheita, joita kestävyiden osalta kodeissa käsitellään. Tutkimuksessa nousee esille muun muassa perheen asuinpaikan sekä lapsen iän ja kiinnostuksen kohteiden merkitys käsiteltäviin aiheisiin. Myös huoltajan omalla kiinnostuksella kestävyiden aiheisiin on merkitystä.

Avainsanat: Kotikasvatus, kestävyyskasvatus, arvot, elämäntavat

x Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän omia henkilötietoja.

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Kestävyys ja kestävyyskasvatus	7
2.1 Aiempi tutkimus kestävyydestä.....	7
2.2 Kestävä kehitys ja sen ulottuvuudet	8
2.3 Kestävät elämäntavat.....	10
2.4 Kestävyyskasvatus kouluissa ja muualla.....	11
2.5 Ympäristökasvatuksen polkupyörämalli	12
3 Kestävyyskasvatus kotikasvatuksessa	14
3.1 Arvojen muodostuminen kotikasvatuksessa.....	14
3.2 Kohtuullisuus kestävyyskasvatuksessa ja lapsen luontosuhteen merkitys kestävyysajatteluun..	15
3.3 Sosio-ekonominen vaikutus kasvatukseen ja kasvatuksen ylisukupolvisuus	16
3.4 Kasvuympäristö ja luonnon läheisyys	17
4 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät.....	18
4.1 Ilmiö, pääkäsitteet ja tutkimuskysymykset.....	18
4.2 Tutkimusmenetelmä	18
4.3 Haastattelun sisältö.....	20
4.4 Haastattelutapa ja käytännön järjestelyt	21
4.5 Luotettavuus, validiteetti ja tutkijan objektiivisuus.....	22
4.6 Teoriaohjaava sisällönanalyysi analyysitapana	23
4.7 Tutkimusetiikka.....	26
5 Tulokset.....	27
5.1 Taustatiedot	27
5.2 Elämäntavat	31
5.3 Arvot, jotka ohjaavat kestävyyskasvatusta	34
5.4 Keskustelut osana kotona kasvattamista	37
5.5 Kestävyyskasvatuksen jatkuvuus ja koulutuksen vastuu	40
6 Lopuksi.....	42
6.1 Yhteenveto tuloksista	42

6.2 Päätelmät	43
6.3 Pohdinta.....	45
Lähteet.....	48
Liitteet	54
Liite 1: Tutkimushaastattelun runko.....	54
Liite 2: Kirje haastateltaville	56
Liite 3: Hakukuulutus haastateltaville Facebookissa	57

1 Johdanto

Tutkielmassani haluan selvittää, miten nykypäivän kodeissa kasvatetaan lapsia kohti kestävä elämäntapaa. Lapsuuden koti ja oma perhe ovat merkittävien kasvuympäristö lapselle, joten sieltä saadaan myös tärkeimmät ja mieleenpainuvimmat opit tulevaa elämää varten. Tutkielmani keskittyy kestävyyskasvatukseen, jota kodeissa annetaan, mutta myös arvoihin, joita siellä kasvatetaan.

”Voimme nyt vakuuttaa, että olemme pitäneet 1,5 asteen tavoitteesta kiinni. Mutta tilanne on heikko ja siitä voimme selvitä vain pitämällä lupauksemme ja muuttamalla sitoumukset nopeiksi toimiksi”, toteaa Alok Sharma, YK:n 26. ilmastohuippukokouksen puheenjohtaja (Yhdistyneet kansakunnat 2021, 2). Kestävä elämäntapa on aiheena ajankohtainen. Käsitteet ilmastokriisi ja kestävyyskriisi nousevat uutisotsikoihin tasaisin väliajoin. Kestävä kehitys on myös aihe, joka puhututtaa paljon, jääden kuitenkin hieman irralliseksi käsitteeksi. Moniulotteinen kestävyyskriisi haastaa ihmiskunnan elämänlaadun, joten on syytäkin, että siitä huolestutaan laajamittaisesti. Ratkaisuja ollaan etsitty eripuolilta yhteiskuntaa; välillä osoitetaan syyttävä sormi poliitikkoja ja lainsäädäntöä kohden, välillä taas yksittäistä kansalaista kohden. Molemmilla on oma roolinsa kestävyyskriisin ratkaisussa.

Maailma, jossa elämme, on täynnä kestävyiden haasteita jokaisella osa-alueella. Yksi viimeimpien vuosien maailmalaajuisia haasteita on ollut laajasti yhteiskuntaan vaikuttanut Covid-19 -pandemia. Terveysturvallisuuden heikentymisen lisäksi se on vaikuttanut muun muassa globaaliin talouteen sekä yleiseen elämän laatuun ja hyvinvointiin. Myös muut asiat uhkaavat ihmiskunnan turvallisuutta. Esimerkiksi biodiversiteetin heikentyminen ja ilmastonmuutos joutavat yhä useammin myös ihmiskuntaa koskeviin katastrofeihin. (UNDP 2022, 3.)

Minua kiinnostaa se, mikä saa ihmisen tekemään kestäviä valintoja elämässään. Siksi tutkielmani läpi kantavana kysymyksenä kulkee tämä: Minkälaista kestävyyskasvatusta kodeissa annetaan? Kotikasvatuksen lisäksi minulla kiinnostaa lähiympäristön vaikutus elämäntapaan ja

arvoihin. Onko esimerkiksi sillä merkitystä, kuinka läheinen luonto on lapsuuden kasvuympäristössä?

Ilmasto- ja kestävyyskasvatuksessa yksi oleellisista tavoitteista on ihmisen käytöksen muutos (Tolppanen jne. 2017, 5). Lapsi oppii käytöksen malleja ensimmäisen kerran kotona huoltajiltaan ja muilta läheisiltä ihmisiltä. On siis merkityksellistä, millä tavalla lasta ohjataan elämään ja ajattelemaan. Kestävyyskasvatuksessa on koko ajan pinnalla arvoristiriita yhä paremman elämänlaadun sekä hillityn elämäntyylin välillä. Kyseessä on asenneilmapiirin ja uskomusjärjestelmän tarve muuttua, jotta kestävyyskriisiä saadaan hallittua ja ratkaistua (Tolppanen jne. 2017, 5). On merkityksellistä löytää keinoja edistää kestävyyttä tukevan ilmapiirin kasvua ja silloin pitää tutustua yhteiskunnassa eri näkökulmiin ja myöskin kasvatuksessa eri kasvatuksen ympäristöihin ja yhteisöihin.

Koen tutkimuksen aiheen omakseni, koska kestävän ja hyvän elämän takaaminen kaikille on kiinnostanut minua aina. Olen saanut itse kasvaa luontoa ja kestäviä arvoja lähellä olevassa ympäristössä. Sillä on ollut vaikutusta kiinnostukseeni aihetta kohtaan. Käydessäni alakoulua 2000-luvun puolivälissä kuulin ensimmäistä kertaa ilmastonmuutoksesta. Sen jälkeen olen oppinut siitä koko ajan lisää. Myöhemmin olen oppinut myös, että maapallon korkeampi lämpötila ei ole ainut haaste ihmiskunnalle vaan hyvää elämää uhkaa muutkin asiat, kuten ihmisoikeuksien rikkominen ja biodiversiteetin heikentyminen. Siispä kestävyyskasvatus ja kestävyyskriisin ratkaiseminen kiinnostavat minua.

2 Kestävyys ja kestävyyskasvatus

2.1 Aiempi tutkimus kestävyydestä

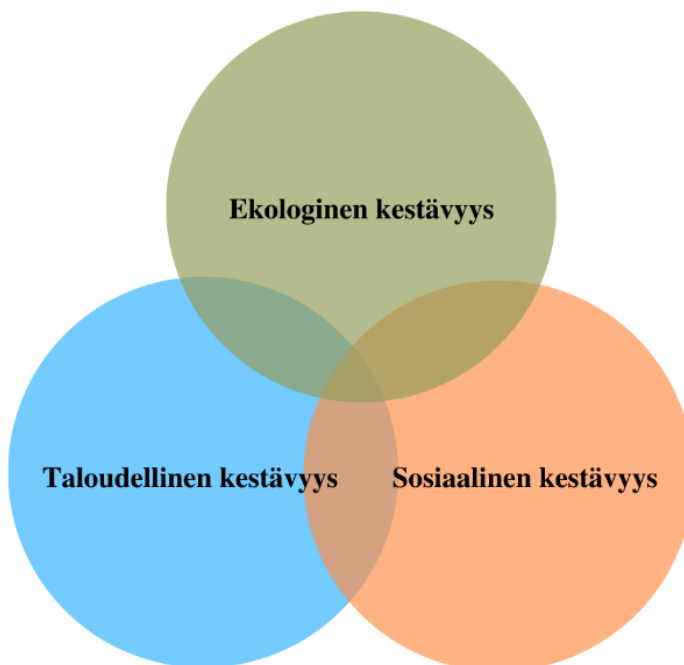
Kestävää kehitystä on tutkittu monesta eri näkökulmasta. Tämän tutkielman kannalta mielenkiintoista on erityisesti tutkimus yksilön käytöksen vaikutuksesta kestäväan kehitykseen. Sen lisäksi erityisesti kestävyteen kasvattaminen on oleellinen näkökulma tutkimukseen. Arto Salosen väitöskirja *Kestävä kehitys globaalın ajan hyvinvointiyhteiskunnan haasteena* (2010) pureutuu kestäväan kehitykseen systeemisenä ilmiönä. Se selvittää muun muassa erinäisten taustatekijöiden vaikutusta siihen, miten kestäväan kehitykseen suhtaudutaan ja asennoidutaan. (Salonen 2010, 4.)

Kestävyyskasvatusta on tutkittu koulumaailmassa eri oppiaineiden osalta. Esimerkiksi Kaisla Harmaala (2021) on tutkinut kotitalousopettajien uskomuksia todeten, että kotitalousopettajat ovat sitoutuneita kestäväan elämäntapaan ja se myös on myötävaikuttanut kestävyyskasvatukseen heidän omassa opettajuudessaan (Harmaala 2021, 41). Myös muita kotitalouteen sekä koulun ruokailukasvatukseen liittyviä tutkimuksia on tehty (Hyvönen 2020; Raki 2019). Ruokailukasvatus on yksi konkreettisimpia kestävyyskasvatuksen osa-alueista koulumaailmassa, minkä vuoksi sitä on tutkittu paljon. Kestävyyskasvatusta on tarkasteltu myös biologiassa ja ympäristöopissa. Luokanopettajaopiskelijat pitävät kestäväan kehityksen opettamista yhtenä tärkeimmistä osa-alueista biologiassa. (Helminen 2021, 31.)

Tutkimusaiheeni on merkityksellinen, koska aihetta ei ole tutkittu paljoa eikä erityisesti kotikasvatuksen näkökulmasta. Aiempi tutkimus luonto- ja kestävyyskasvatuksesta painottuu julkisen sektorin järjestämään kasvatukseen. Muun muassa Kaisa Palomaa ja Tiiu Peltonen ovat opinnäytetyössään *Luontokasvatus osana varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa* (2019) tutkineet varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä vanhempien kokemuksia luontokasvatuksesta. Kestävyyskasvatusta tarkastelevat tutkimukset painottuvat enimmäkseen peruskoulujen oppiainedidaktiikkaan sekä koulujen ruokailukulttuuriin osana kestävyyskasvatusta.

2.2 Kestävä kehitys ja sen ulottuvuudet

Kestävä kehitys on laaja käsite, jonka määritelmää on haastava tiivistää yhteen virkkeeseen. Kiteytettynä kestävä kehitys kuvaa ilmiötä, jossa pystytään tyydyttämään nykyhetken tarpeet niin, että tulevatkin sukupolvet pystyvät samaan (Bruntland 1987a, 43). Pyrkimys on siis taata tuleville sukupolvillekin elämänlaatu. Kehitys itsessään konkreettisenä käsitteenä näkyy ihmisille toimintana ja päätöksinä yhteiskunnan eri tasoilla, kuten maailmanlaajuisesti tai paikallisesti. Kestävä kehitys on yhteiskunnallista muutosta ihmisen kannalta toivottuun suuntaan. Kestävä kehitys sisältää käsitteenä useamman ulottuvuuden. Se ei tarkoita esimerkiksi vain ympäristön ja luonnon varojen vaalimista vaan myös sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä. Ympäristöministeriö jaottelee kestävä kehityksen ulottuvuudet kolmeen osa-alueeseen: ekologinen kestävyys, taloudellinen kestävyys sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys (Ympäristöministeriö 2021). Tämän määritelmän mukaan sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sisältyvät samaan osa-alueeseen. Tutkielmassani käytän usein käsitettä sosiaalinen kestävyys, jolloin sisällytän myös kulttuurisen kestävyuden siihen.

Kuva 1: Kestävä kehityksen osa-alueet. (Pukkala 2021.)

Kolme kestävyiden osa-alueita sijoitetaan joidenkin määritelmien mukaan eriarvoisiksi kokonaisuuksiksi. Se riippuu myös tilanteesta, minkälaisista aiheista kuvataan. Yksi määritelmä korostaa ekologisen kestävyiden tärkeyttä muiden osa-alueiden rinnalla. Tätä määritelmää on käytetty muun muassa, kun puhutaan metsätalouden kokonaiskestävyydestä. (Pukkala 2021.)

Kuva 2: Kestävän kehityksen osa-alueet ekologinen kestävyys keskiössä. (Pukkala 2021.)

Kestävän kehityksen ydinajatuksia on tasa-arvo, sukupolvien yhteenkuuluvuus ja vastuullisuus. Kun pyrkimyksenä on hyvinvoinnin ja laadukkaan elämän mahdollistaminen, tulee esille myös se, miten voidaan kehittyä, kun esimerkiksi ekosysteemin resurssit ovat rajalliset. Gro Harlem Brundtland sisällyttää ajatuksen jakamisesta ja tasapuolistamisesta kestävä kehityksen määritelmäänsä:

Kestävä kehitys ei välttämättä rajoita kasvua ja kehitystä ja se ei ole uusi käsite ympäristön

suojelulle: se on uusi taloudellisen kasvun konsepti. Se vaatii nykyistä enemmän pyrkimistä oikeudenmukaiseen jakamiseen ja tasapuolisia mahdollisuuksia kansojen sisällä ja niiden välillä. (Bruntland 1987b, ix.)

Kestävyyteen liittyviä termejä löytyy useita ja käsitteiden oikeanaikainen käyttö voi olla haastavaa. Puheessa toistuu muun muassa sanat ilmastonmuutos, kestävyyskriisi ja vastuullisuus. Kaikki edellä mainitsemani sanat voivat olla joko kestävä kehityksen alakäsitteitä, kuten vastuullisuus, tai kestävä kehityksen haasteita kuvaavia ilmiöitä, kuten ilmastonmuutos. Lisäksi kestävyyskasvatuksesta puhuttaessa käytetään myös sanoja ympäristökasvatus ja luontokasvatus. Nämä käsitteet ovat kestävyyskasvatuksen alakategorioita. Sekä ympäristökasvatus että luontokasvatus pyrkivät kasvattamaan ymmärrystä ekologisesta kestävyydestä.

Ympäristökasvatuksen dosentti Lili-Ann Wolffin mukaan käsitteet ympäristökasvatus ja kestävä kehityksen kasvatus vastaavat toisiaan. Kestävä kehityksen kasvatus käsite on yksinkertaistettu kestävyyskasvatukseksi. Hän korostaa, että ympäristön kestävyys on edellytys muiden kestävyiden osa-alueiden toteutumiselle. (Cantell, Aarnio-Linnanvuori & Tani 2020, 18.) Voisi päätellä, että ympäristökasvatus käsite sisältää samoja asioita kuin kestävyyskasvatus. Kyse on siitä, mitä käsitteellä halutaan painottaa.

Kestävä kehityksen haasteet muuttuvat alati. Tällä hetkellä UNDP:n eli YK:n kehitysohjelman mukaan maailman kriisejä ja haasteita ovat muun muassa luonnon monimuotoisuus ja sen myötä esimerkiksi ruoantuotannon kriisiytyminen ja poliittisten suhteiden kiristyminen ja konfliktit. Mainittavaa on muun muassa sosiaalisen kestävyiden osa-alueella se, että 100 miljoonaa ihmistä ovat joutuneet muuttamaan pakolaisina pois kotoaan. (UNDP 2022.)

2.3 Kestävät elämäntavat

Elämäntapojen kohdalla kestävyys painottuu usein ekologiseen kestävyteen. Sanna Ovaskainen keskittyy tutkimuksessaan (2019) ekologisen elämäntavan mahdollisuuksiin Lapissa. Hän määrittelee ekologisen elämäntavat sellaisiksi, jotka ihminen on valinnut arjessaan tietoisesti ja vapaaehtoisesti tehtäviksi ja toteutettaviksi. Elämäntavat voivat sisältää siis arjen valintoja ja rutiineja. (Ovaskainen 2019, 4.)

Kestävästä elämäntavasta puhutaan myös esimerkiksi 1,5 asteen elämäntapana. Tämä nimitys juontaa Pariisin ilmastopimuksen tavoitteesta pitää ilmastonlämpeneminen enintään 1,5 Celsius-asteessa. (Lettenmeier ym. 2019, 4.)

Kestävän elämäntavan ja kestävä kehityksen vaaliminen on merkityksellistä hyvinvoinnin ja elämänlaadun kannalta. Ihminen on osa ekosysteemiä ja riippuvainen siitä. Ekosysteemin pitää pystyä toimimaan, jota se voi tarjota ihmiselle vakaan ympäristön elää. (Salonen 2010, 7-8.)

2.4 Kestävyyskasvatus kouluissa ja muualla

Kuten aiemmin määrittelin, kestävyyskasvatuksen alakategorioita erityisesti aiheesta puhuttaessa ovat muun muassa ympäristökasvatus ja luontokasvatus. Näiden lisäksi kestävyyskasvatus sisältää aiheina myös sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyyskasvattamisen. Kestävyyskasvatus on kasvatuksen alueena niin vakiintumaton, ettei myöskään vakiintuneita käsitteitä kestävyyskasvatuksesta ole syntynyt (Tolppanen jne. 2017, 3). Sosiaaliseen kestävyyskasvataminen voi tarkoittaa esimerkiksi tietoisuuden ja sitä kautta ymmärryksen lisääminen erilaisia kulttuureja kohtaan.

Tutkimukseni keskittyy kodeissa tapahtuvaan kestävyyskasvatukseen. Kodin lisäksi lapsen kasvatuksessa merkittäviä paikkoja ovat julkisen sektorin koulutus ja kolmannen sektorin toimijoiden järjestämä kasvatustoiminta. Esimerkkinä julkisen sektorin koulutuksesta toimii suomalainen peruskoulu. Kolmannen sektorin toimijoiden kasvatus on muun muassa harrastus- ja järjestötoimintaa. Näiden lisäksi fyysinen kasvu ympäristö on yksi kasvatuksen paikoista, joka konkreettisesti voi tarkoittaa esimerkiksi kotia. Koti ja kotitalous määritellään myös toisinaan yhdeksi yhteiskunnan sektoreista, johon myös kasvatuskin ulottuu (Saukkonen 2010, 8).

Suomalaisessa peruskoulussa kestävyys näkyy niin arvona kuin tavoitteena. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kestävä elämäntapa on yksi osa perusopetuksen arvoperustaa. Valtakunnallisesti samanlainen perusopetus antaa laajan kuvan siitä, minkälaisia asioita suomalaiset lapset oppivat. Opetussuunnitelmassa puhutaan muun muassa ekososiaalisesta sivistyksestä:

”Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle.” (Opetushallitus 2015, 15-16.)

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen on myös yksi opetussuunnitelman laaja-alaisista tavoitteista. Sen tavoitteen kohdalla ohjataan muun muassa tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävän elämäntavan opettamiseen. (Opetushallitus 2015, 24.)

2.5 Ympäristökasvatuksen polkupyörämalli

Kestävyyskasvatukseen, niin kuin moneen muuhun kasvatukseen aiheeseen on luotu erilaisia malleja avuksi hahmottamaan kasvatusaiheen erityispiirteitä. Ympäristö- ja kestävyyskasvatusta kuvaamaan on luotu Ympäristökasvatuksen polkupyörämalli, jossa korostuu toimijuuteen kasvattaminen.

Kuva 3: Kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen polkupyörämalli (Tolppanen jne. 2017, 7.)

Polkupyörämallissa (kuva 3) on kuvattuna polkupyörän pyörät. Niissä on kestävän toiminnan pohjalla olevat tieto ja ajattelun taidot. Pitää tietää tarpeeksi kestävyiden aiheista, jotta voi tietää syyn, miksi valitaan toimia tietyllä tavalla. (Tolppanen jne. 2017, 7.) Kotikasvatuksessa nämä tiedot ja ajattelun taidot korostuvat erityisesti keskusteluissa, joita lapsi pääsee käymään huoltajiensa kanssa. Huoltaja tuo oman kokemusmaailmansa sekä mahdollisesti opitun tiedon kautta lapselle kuvaa siitä, mitä kestävyiden haasteet ovat ja miten niitä voidaan ratkoa. Tieto ja ajattelun taidot eivät itsessään riitä ratkaisemaan kestävyyskriisiä, vaan lisäksi tarvitaan paljon muuta.

Pyörän runko polkupyörämallissa rakentuu identiteetistä, arvoista ja maailmankuvasta. Lapsen samaistuessa oman perheen elämässä näkyviin arvoihin ja valintoihin, voi hänestä tulla vahva ilmasto- ja ympäristötoimija. (Tolppanen jne. 2017, 9.) Tämä osuus pyörästä voisi kuvitella olevan merkityksellisin erityisesti kotikasvatuksessa. Koti on merkityksellinen kasvuympäristö, jossa oma identiteetti ja arvot muodostuvat.

Muita polkupyörämallin osia ovat motivaatio, osallisuus ja toiminta sekä pyörän etuosassa olevat tulevaisuus, toiminnan esteet ja toivo. Toiminta on sitä kaikkea, mitä ihminen voi tehdä ilmastonmuutoksen, tai kestävyyskriisin, eteen. (Tolppanen jne. 2017, 10-11.) Toiminta kohteissa näkyy elämäntavoissa ja arjen valinnoissa. Toimintaa voi jarruttaa polkupyörämallin jarruissa oleva toiminnan esteet. Kestävän toiminnan esteitä voivat olla esimerkiksi mukavuudenhalu, laiskuus, tottumus ja kiire. Näiden lisäksi myös laajemmat yhteiskunnalliset rakenteet voivat olla toiminnan esteitä. (Tolppanen jne. 2017, 13.) Voi olla, että ei ole esimerkiksi mahdollisuutta kierrättää hyvin tai suosia joukkoliikennettä oman kodin sijaintinsa vuoksi. Myös yhteiskunnan oletukset esimerkiksi kulutuskäyttäytymisestä voivat estää yksilöä tai perhettä valitsemaan kestävästi.

3 Kestävyydenkasvatus kotikasvatuksessa

Kotikasvatus on lapselle kotona ja kodin lähipiirissä suunnattua kasvatusta, johon kuuluu vanhemmuuden kautta tarkoituksellisesti ja tarkoituksettomasti välittyviä, lapsen kehitystä ohjavia vaikutteita (Hirsjärvi 1981, 11). Varhaislapsuus ja lapsuus ovat merkittäviä lapsen kehityksessä. Varhaisvuodet ovat tärkeitä vuosia perusarvojen, asenteiden, tietojen ja taitojen kehitykselle niin kestävyudessa kuin muissakin aiheissa (Hart 1997.) Siksi koti ja kotikasvatus toimii yhtenä oleellisena osana kohti kestäviä elämäntapoja ja arvoja.

Kotikasvatuksen merkityksellisyyttä lisää se seikka, että kasvatuksen vastuu lapsuudessa on lapsen huoltajilla. YK:n Lasten oikeuksien sopimus määrittelee, että vastuu lasten kasvatuksesta ja kehityksestä on ensisijaisesti heidän laillisilla huoltajillaan (Suomen Unicef-yhdistys 1990, 14). Täytyy kuitenkin huomioida, että nykyisessä länsimaisessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa kasvatusvastuu on lipunut yhä enemmän kodin ulkopuolelle muun muassa koulujen vastuulle (Metso 2004, 52).

3.1 Arvojen muodostuminen kotikasvatuksessa

Arvot ohjaavat sitä, miten ihminen toimii ja minkälaisia valintoja hän tekee esimerkiksi arjessaan. Luonnon kohdalla yksi kysymys on, onko ympäristöllä itseisarvoa vai onko sillä välineellinen arvo. Välineellinen tai välillinen arvo määritellään ihmiskunnassa esimerkiksi hinnan mukaan. Se ei välttämättä kuvaa jonkun luonnonkappaleen todellista arvoa, mutta sillä pystytään ohjailemaan ihmisen itse havaitsemaa arvoa asiasta. (Oksanen 2021, 12-13.)

Ihmiskunnan maailmankuva vaikuttaa olevan suurelta osalta hyvin ihmiskeskeinen. Luonnonvarat, ympäristö ja osaltaan jopa toiset ihmiset nähdään käyttöarvona ja hyötynä ihmiselle huomioonottamatta niiden rajallisuutta ja luonnon hyvinvoinnin välttämättömyyttä. Tämä maailmankuva on dualistinen. Toisella puolella sitä on ihminen ja toisella puolella ei-inhimilliset asiat eli ympäröivä luonto. Tässä dualistisessa maailmankuvassa ihminen on keskipiste, jota luonto palvelee. (Värri 2019, 6-7.)

Kasvatus luontoa ja kestäviä valintoja tukeviin arvoihin on merkityksellistä, jos halutaan muuttaa yleisesti vallitsevaa maailmankuvaa tai arvoja. Arvojen muodostumisen avaimena on socialisaatio. Socialisaatio on prosessi, jossa ne tiedot, taidot, tavat, säännöt, arvot ja asenteet, joita yksilö tarvitsee yhteiskunnassa toimimiseksi (Siljander 2014, 46.) Haasteellista kasvatuksen sekä arvojen muuttamisesta tekee se, että ympäröivän yhteiskunnan vallitsevat asenteet ja suuntauokset ovat vahvassa kytköksessä siihen, miten yksilö kasvattaa. Haasteeksi tulee siis se, että miten arvojen ja asenteiden suunta saadaan muuttumaan. (Värri 2019, 9.)

3.2 Kohtuullisuus kestävyyskasvatuksessa ja lapsen luontosuhteen merkitys kestävyysajattelun

Kestävyyskasvatuksen luonteeseen kuuluu huoli haastavista asioista. Kestävyyskasvatus olisi hyvä olla ratkaisukeskeistä, jolloin tuloksena ei ole vain tietoisuus kestävyiden haasteista, mutta tunne siitä, ettei voi itse tehdä asialle mitään. (Tani & Aarnio-Linnanvuori 2020, 1-2.) Kodin kestävyyskasvatuksessa tulee todennäköisesti korostettuaakin ratkaisukeskeisyyttä, kun kestävyteen liittyvät ratkaisut koskevat esimerkiksi arjen toimintatapoja.

Kestävyys- ja ympäristömyönteisyys edistää lapsen luontosuhteen syntymistä. Konkreettisimmillaan se voi olla viikoittaista luonnossa vietettyä aikaa, luonnossa oppimista ja luonnosta oppimista. Läheinen suhde luontoon luo lapselle kuvan siitä, että ympäristö on merkityksellistä ja siitä täytyy pitää huolta. (Furu & Heilala 2021, 22-23.) Myös Giustin tutkimuksessa tarkastellaan ihmisen luontosuhdetta luonnonsuojeluhaluuden näkökulmasta. Tutkimuksessa etsitään tietoa kysymykseen siitä, millainen luontosuhde saa lapsen suojelemaan ympäristöä. Tutkimuksessa on otettu huomioon lapsen elämän eri osa-alueita; suhdetta kehoon, mieleen, ympäröivään kulttuuriin ja ympäristöön analysoidaan. Tutkimuksessa on haastateltu 10-vuotiaita koululaisia. Tutkimuksen 10-vuotiaat osallistuivat salamantieri-eläimen suojelemisprojektiin koulun yhteydessä, jonka jälkeen heitä on haastateltu. Muutamia keskeisiä huomioita nousi tutkimuksesta. Projekti antoi väylän kokea empatiaa salamantieriä, yleisesti luontoa kohtaan. Lasten suhde salamantieriin muuttuu valtavasti, kun he saavat koskea salamantieriin. Projektiin osallistuneilla lapsilla on korkeampi empatia eläintä kohtaan kuin niillä, jotka eivät osallistuneet. Naispuoliset tutkimushenkilöt ovat tutkimuksen mukaan halukkaampia suojelemaan luontoa verrattuna miespuolisiin tutkimushenkilöihin. (Giusti 2019, 1-13.)

Giustin tutkimuksessa erityisesti tulos lasten ajattelun muutoksesta heidän päästessä lähemmäksi eläintä on kiinnostava tämänkin tutkimuksen kannalta. Tulosta voi soveltaa siihen, että on merkityksellistä, että lapsi pääsee olemaan kosketuksissa luontoon. Samalla voi ajatella, että myös esimerkiksi muut pehmeät arvot, kuten empatia ja auttamishalu muita ihmisiä kohtaan kasvaa, mikäli lapsella on lähipiirissään ihmisiä erilaisista taustoista.

Parikka (2022) tarkastelee tutkimuksessaan tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, kuinka vahva 2-7-vuotiaiden luontosuhde on vanhempien arvion mukaan. Aineistona tutkimuksessa on 1480 Suomessa asuvan vanhemman vastaus kyselyyn. (Parikka 2022, 2.) Tutkimuksen aineisto kertoo, että vanhempien taustatekijöillä, kuten kielellä, koulutustasolla tai iällä, ei ole niin suurta vaikutusta luontosuhteen vahvuuteen, kun taas lapsen yksilötekijöillä on näkyvämpi vaikutus. Esimerkiksi tytöillä on keskimäärin vahvempi luontosuhde kuin pojilla. (Parikka 2022, 35.) Tätä vahvistaa myös Giustin tutkimuksesta löytynyt tyttöjen korkeampi empatian tunne luonnonsuojelua kohtaan verrattuna poikiin (Giusti 2019, 13).

3.3 Sosio-ekonominen vaikutus kasvatukseen ja kasvatuksen ylisukupolvisuus

Perheen sosio-ekonomisella taustalla ja asemalla on vaikutusta kasvatuksen luonteeseen. Varallisuuden tasolla voi olla sekä positiivinen että negatiivinen vaikutus arjessa tehtäviin elämäntalouteen. Heikomman varallisuuden myötä omaksutaan mahdollisesti säästäväisyys osaksi arkea. Säästäväinen elämäntapa myös vähentää kulutuksen osuutta esimerkiksi hiilijalanjäljessä, oli sitten kyseessä rahallisesta tilanteesta riippuvainen tai riippumaton valinta. Toisaalta taas vähävaraisuus tai hyvinvoinnin haasteet voivat vaikuttaa esimerkiksi arjen hankintojen prioriteetteihin (Salonen 2010). Esimerkiksi väsyneenä ekologisesti hyvät valinnat jäävät taka-alalle. (Leiviskä 2021, 47.)

Kestävyyskasvatuksen ja kestävien arvojen yleistymisen kannalta on merkityksellistä kasvatuksen jatkuvuus. Kotikasvatus on osaksi jatkuvaa yli sukupolvien. Jos huoltaja on omaksunut omasta lapsuudestaan arvoja, joita hänelle on kasvatettu, hän kasvattaa omia lapsiaan myös niitä arvoja noudattaen. Jatkuvuus tapahtuu osaltaan tiedostetusti, mutta toisaalta osaltaan myös tiedostamattomasti. (Kemppainen 2001, 151.)

Kasvatuksen ylisukupolvisuutta on tutkittu muun muassa huono-osaisuuden osalta. On todettu, että esimerkiksi vanhemman koulupudokkuus ennustaa myös lapselle koulupudokkuutta ja se

osaltaan johtuu asenteista ja arvoista, jotka vanhemmilta siirtyvät lapsille. (Vauhkonen, Kallio, Erola 2017, 508.) Tätä tulosta voi osaltaan myös soveltaa siihen, minkälaisia positiivisia tai negatiivisia asenteita huoltajat tuovat esille kestävästä elämäntavoista.

3.4 Kasvuympäristö ja luonnon läheisyys

Luonnon läheisyys kasvuympäristössä edistää lapsen ympäristöherkkyyden syntymistä. Kun lapsi pääsee konkreettisesti olemaan luonnossa ja oppimaan siitä kaikilla aisteilla, hän herää ajattelemaan luonnon merkitystä. Lapselle alkaa kehittyä vastuuntunto ympäristö- ja kestävyysasioita kohtaan esikouluikässä. Ympäristöherkkyyden myötä lapsessa herää muun muassa eettisiä kysymyksiä ympäristön kohtelemisesta oikein. Näin ollen on luontoympäristössä kokeminen ja oppiminen on merkityksellistä. Konkreettinen tekeminen luonnossa vahvistaa luontosuhdetta ja ympäristövastuullisuutta. (Ovaskainen 2019, 174; Stjerna-Häkämies 2015, 70.)

Asuinpaikalla on vaikutusta siihen, kuinka merkitykselliseksi kestävä elämäntapa ja luonto koetaan. Esimerkiksi haja-asutusalueilla kauempana asuessa voi kohdata haasteita siinä, kuinka hyvin kestävä tai ekologista elämäntapaa voi toteuttaa. Esimerkiksi joukkoliikenteen suosiminen ja roskien kierrättäminen voi olla haastavaa, jos mahdollisuutta niihin ei ole lähellä. (Ovaskainen 2019, 173.) Asuinpaikan arkkitehtuurilla on merkitystä siihen, kuinka paljon se tarjoaa mahdollisuuksia lapsen aktiiviseen osallistumiseen ja kokemiseen luonnossa (Wolff, Skarstein & Skarstein 2020, 13). Mielenkiintoisen ristiriidan antaa Parikan (2022) määrällisen tutkimuksen tulos siitä, että asumismuodolla ei ole kovin suuri vaikutus lapsen luontosuhteen vahvistamiseen. Toisaalta tätä voi tarkastella tilastollisen tiedon lisäksi konkreettisen näkökulmasta. Parikan tutkimustuloksissa vanhempien yleisimmiksi kokemia esteitä lapsen luontosuhteen vahvistamisessa on ajanpuute luontoon lähtemiselle. (Parikka 2022, 35-37.) Voi siis päätellä, että asuinpaikalla on vaikutusta siihen, miten luontosuhdetta ja sen myötä kestävä elämäntapaa vahvistetaan.

4 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

4.1 Ilmiö, pääkäsitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni taustalla oleva ilmiö on kotikasvatus. Pääkäsitteinä tätä ilmiötä tarkentaen toimii kestävyyskasvatus, arvot ja elämäntavat. Olen jakanut kestävyyskasvatuksen arvoihin ja elämäntapoihin tutkimuksessani, koska on hyvä kartoittaa kasvatusta ohjaavia arvoja, mutta myös niistä juontuvia konkreettisemmin näkyviä elämäntapoja.

Tutkimukseni päätutkimuskysymys on:

Minkälaista kestävyyskasvatusta kodeissa toteutetaan?

Alatutkimuskysymyksinä tutkimuksessani ovat seuraavat kysymykset:

- Minkälaiset arvot ohjaavat kotikasvatusta?
- Millä tavoin kestävien elämäntapojen opettaminen näkyy kodin arjessa?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on empiirinen. Empiirisuus tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että aineisto hankitaan tekemällä konkreettisia havaintoja itse tutkimusaiheesta (Jyväskylän yliopisto 2015). Tässä tutkimuksessa empiirisuus näkyy niin, että aineistoon kerätään ajatuksia juuri heiltä, jotka ovat osana tutkimuksen ilmiötä. Toteutin tutkimukseni kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen piirteitä tutkimuksessani näkyy muun muassa se, että tutkimushenkilöitä on vain muutama ja kerättyä aineistoa analysoidaan yksityiskohtaisesti.

Kun laadullista tutkimusta verrataan suhteessa määrälliseen tutkimukseen, esille nousee muun muassa seuraavia piirteitä: ymmärtävä ja pehmeä tutkimus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73). Edellä mainitut piirteet kuvaavat myös tutkielmaani. Tutkimustulokset pyrkivät ymmärtämään ja tekemään tulkintoja tutkimushenkilöiden käsityksiä ja kokemuksista aiheesta, eikä niinkään luomaan aineiston perusteella muuttumattomia totuuksia. Tutkimukseni on pehmeää tutkimusta, jonka vastakohtana on jäykät tutkimusrakenteet. Tutkimukseni näkökulma aiheeseen on sellainen, että esimerkiksi aineiston analyysin toteuttamiseen löytyisi useampia tapoja, joista minun täytyi etsiä sopivin. Tutkimus on myös ihmistieteellinen, joka on tyypillistä laadullisen tutkimuksen kentällä. Tutkimukseni ei kokoa laajaa yleistettyä kuvaa aiheesta, mikä on tyypillistä kvantitatiiviselle eli määrälliselle tutkimukselle, vaan se pureutuu yksittäisiin tapauksiin tuodakseen esille näkökulmia aiheesta (Ks. Hirsjärvi & Hurme 2000, 21.)

Tutkimukseni tutkimusmenetelmä on fenomenografia. Fenomenografia on yksi laadullisen tutkimuksen menetelmistä. Menetelmä keskittyy ihmisen kokemuksiin ja käsityksiin jostain aiheesta. (Kettunen 2022.) Aiheet ovat yleensä arkipäivää koskevia ilmiöitä yksittäisen kokijan näkökulmasta. Tavoitteena on tuoda esille erilaisia kokemuksia samasta tutkimusaiheesta. Fenomenografia on tyypillinen laadullisen tutkimuksen menetelmä erityisesti kasvatustieteellisissä tutkimuksissa. (Huusko 2006, 162-163.) Fenomenografia tässä tutkimuksessa näkyy niin, että tutkimuksen tavoitteena on tuoda esille ja eritellä erilaisia tapoja ja kokemuksia, joita vanhemmilla on kestävyyskasvatuksesta kotikasvatuksessa erityisesti kasvattajan roolissa, mutta myös omista kokemuksista kasvatettavana. Erilaisia ja jopa toisiaan vertailevia kokemuksia olen hakenut muun muassa sillä valinnalla, että tutkimushenkilöt olisi hyvä olla monista erilaisista ympäristöistä lähtöisin.

Tutkimusaineistona toimii haastattelut. Haastattelun valitsin aineistonkeruumenetelmäksi, koska se motivoi tutkimushenkilöitä sitoutumaan tutkimukseen osallistumiseen helpommin kuin esimerkiksi kyselylomake. Haastatteluilla sain myös kuvaavaa ja monipuolista aineistoa, kun haastateltavat pääsevät puhumaan suhteellisen vapaassa tilanteessa kokemuksiaan. Haastattelut mahdollistivat myös täsmentämisen, kun taas kyselylomake olisi vuorovaikutuksettomampi. (Ks. Hirsjärvi & Hurme 2000, 36).

Kutsuin haastatteluun perheiden huoltajia, joilla on kouluikäisiä lapsia. Haastattelin kahdeksan huoltajaa. Huoltajat osallistuivat haastatteluun yksin. Yksi haastattelu kesti noin 15-30 minuuttia. Haastatteluiden tavoitteena oli tuottaa aineistoa tutkimuksen päätutkimuskysymykselle ja alatutkimuskysymyksille. Haastateltavat olivat aiheeseen jo ennestään perehtyneitä tai muuten kiinnostuneita aiheesta ja he valikoituivat vapaaehtoisuuden perusteella.

Huoltajat osallistuivat haastatteluihin yksin, koska muiden ihmisten läsnäololla voi olla vaikutusta haastateltavan käyttäytymiseen ja sisältöihin, joita hän kertoo. Valitsin yksilölliset haastattelut haastattelutavaksi, jotta sain kerättyä aineiston yksittäisten henkilöiden ajatuksista. Toinen mahdollinen vaihtoehto olisi voinut olla haastatella perheen jäseniä yhteisesti, mutta silloin ryhmädynamiikka olisi vaikuttanut paljon haastatteluiden sisältöihin. Kun haastattelin yksilöllisesti, pystyimme pureutumaan ajatuksiin syvällisesti ilman monimutkaisempaa vuorovaikutustilannetta.

4.3 Haastattelun sisältö

Haastattelurunko (Liite 1) sisälsi karkeasti kuvailtuna seuraavat osa-alueet: taustatiedot, kysymykset elämäntavoista, kysymykset keskusteluista ja kysymykset kasvatusvalinnoista. Kyseinen ryhmittely on myös runkona sille, miten analysoin aineistoa. Taustatiedoiksi keräsin lasten iät, asuinpaikkatyyppin ja perheen yhteiset sekä lasten omat harrastukset. Lisäksi taustatiedoiksi muodostui lähes jokaisesta haastattelusta vanhempien koulutustausta vaikkei sitä suoraan kysytty. Kysymykset elämäntavoista tuotti tietoa arjen tavoista, joita kodissa harjoitetaan huoltajien näkökulmasta. Kysymyksillä keskusteluista keräsin tietoa ja kertomuksia aiheista, joista lasten kanssa on keskusteltu. Kasvatusvalinnoista kysyttäessä selvitettiin, miksi huoltaja on valinnut kasvattaa kestävään elämäntapaan.

Taustakysymysten jälkeen luin haastateltaville lyhyen tekstin siitä, mitä kestävä kehitys tarkoittaa sekä kestävä kehityksen osa-alueista. Sen jälkeen siirryin kysymään kysymyksiä arjen elämäntavoista ja keskusteluista. Se oli oleellista, jotta haastateltavalle kertaantui kuva siitä, että kestävä elämäntavat ovat moniulotteisia. Todennäköisesti sain näin ohjattua haastateltavia vastaamaan myös monipuolisemmin eri kestävyiden osa-alueisiin liittyen.

4.4 Haastattelutapa ja käytännön järjestelyt

Hankin haastateltavat sosiaalisen median kautta. Facebookissa on Ilmastokasvattajat-niminen ryhmä, jossa jaetaan aihealueeseen liittyviä julkaisuja ja muita sisältöjä. Koska jaoin hakukuluksen tutkimusaiheeseen liittyvässä ryhmässä, voidaan olettaa, että haastateltavat ovat jo etukäteen kiinnostuneita ja perehtyneitä kestävyyskasvatuksesta. Ryhmän kautta löysin viisi kahdeksasta haastateltavasta. Jaoin hakukuluksen (Liite 3) myös henkilökohtaisella Facebook-sivullani, jonka kautta löytyi kolme haastateltavaa. Tapani hankkia haastateltavat Facebookin kautta on varmasti vaikuttanut siihen, että haastateltavat ovat keskenään jonkin verran homogeeninen ryhmä. Sillä ei ole suurta vaikutusta kuitenkaan tutkimuksen tuloksille, koska tutkimus paneutuu erityisesti kokemuksiin ja näkemyksiin, joita huoltajat kertovat. Jos tutkimus keskittyisi erityisesti taustatekijöiden vaikutukseen kestävyyskasvatuksessa, silloin haastattelujoukon monipuolisuudella olisi enemmän merkitystä.

Haastattelut olivat puolistrukturoituja. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että loin haastatteluja varten haastattelurungon, mutta runko toimi enemmän tukena kuin ohjenuorana haastattelun kulle. Joustavuus on haastatteluiden eduksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 63). On hyvä, että haastattelutapani mahdollisti erilaisten ihmisten erilaiset tavat haastatteluun osallistumisessa. Fenomenografista tutkimusmenetelmää mukailien aineistonkeruu eli tässä tapauksessa haastattelut ovat tärkeä olla tarpeeksi avoimia, jotta erilaiset kokemukset tulevat esille (Huusko 2006, 164.) Haastattelurunko oli tärkeä osa onnistuneita haastatteluita. Haastateltavat ovat moninainen joukko erilaisia ihmisiä. Toiset puhuvat luonnostaan enemmän, kun taas toiset tarvitsevat enemmän valmiita kysymyksiä haastattelun etenemiseksi ja vastauksien löytämiseksi. Haastattelurunko oli hyödyksi myös silloin, kun haastattelu eteni nopeasti aiheesta toiseen. Silloin oli hyvä palata takaisin runkoon ja tarkistaa, ettei mikään oleellinen aihe jää käsittelemättä.

Toteutin haastattelut etähaastatteluina Google Meet -sovelluksen kautta. Google Meet oli paras vaihtoehto etähaastatteluiden toteutukseen, koska sitä varten ei tarvitse asentaa erillistä työpöytäsovellusta. Valitsin etähaastattelut, koska se mahdollisti eri puolilla Suomea asuvien haastatteleminen. Haastattelun aikana haastateltava sai valita, pitääkö hän kameraa päällä vai ei. Suurin

osa haastateltavista piti kameraa päällä. Haastattelijana pidin kameran auki koko tapaamisen ajan, jotta kommunikointi minun suunnalta herättäisi luottamusta ja avoimuutta. Äänitin haastattelut puhelimelle myöhempää käsittelyä varten.

Ennen haastatteluita lähetin haastateltaville kirjeen (Liite 2) käytännön asioista haastattelua koskien. Esimerkiksi kehotin heitä pyrkimään osallistumaan haastatteluun niin, että he voivat puhua rauhassa yksin ilman keskeytyksiä. Muita asioita kirjeessä oli muun muassa anonymiteetin suojaaminen ja haastattelun tekniset järjestelyt. Kirjeen tarkoitus oli koota haastateltavalle mahdollisimman selkeästi keskeiset tiedot haastattelusta.

Kun kaikki haastattelut oli pidetty, litteroin aineiston luettavaan muotoon. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 27 sivua. Litteroidessani muokkasin haastatteluiden puhekieltä hieman yleiskielisempään suuntaan. Yksinkertaistin myös valmiiksi lauserakenteita, jotta aineisto olisi käyttövalmista analyysiä varten. Pidin kuitenkin huolta siitä, että kielen muokkaaminen ei vaikuta aineiston sisältöön.

4.5 Luotettavuus, validiteetti ja tutkijan objektiivisuus

Laadullisen tutkimuksen kenttä on hyvin moninainen eri tutkimustapoineen. Siksi myöskin tutkimuksen luotettavuutta on haastavaa standardisoida ja luotettavuutta perustellaan ja tarkastellaan ikään kuin laadullisin ja yksityiskohtiin perustuvien ottein. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158.) Tutkimusasetelmassani tärkeimpiä luotettavuuteen pureutuvia asioita ovat tutkijan objektiivisuus, tutkimuksen vertailukelpoisuus ja tietysti tutkimustiedon perimmäinen kysymys eli tulosten paikkaansa pitävyys. Tutkimuksen vertailukelpoisuutta tutkimusperinteen termein kuvaa hyvin käsite reliabiliteetti eli se, onko tutkimustulokset toistettavia. Tutkimusten paikkaansa pitävyyttä käsitteenä kuvaa validiteetti eli se, onko tutkimuksessa tutkittu sitä, mitä on luvattu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.)

Tutkijana pyrin mahdollisimman objektiiviseen ja puolueettomaan toimintaan tutkimusta tehdessäni. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että en sisällytä tutkielmaan omia mielipiteitäni tai

henkilökohtaisia näkemyksiä aiheesta ja pyrin minimoimaan subjektiivisen suhtautumisen aiheeseen.

Eteeni tuli jonkin verran haasteita objektiivisuuden suhteen. Tutkimusaihe tuntui minulle niin henkilökohtaisesti kuin tutkijanakin kiinnostavalta. Välillä kirjoittamistyö ja analyysin tekeminen herättivät minussa tunteita joidenkin aiheiden kohdalla. Yleensä kun näin kävi, siirsin kyseisen aiheen hetkeksi syrjään ja kun palasin aiheeseen, yritin käsitellä sitä niin sanotuilla tutkijan silmälaseilla neutraalisti.

Tutkimukseni laadullisuus ja sen tapauskohtaisuus luo haasteen tutkimustiedon vertailukelpoisuudelle. Tutkimukseni aineisto ei tuota esimerkiksi numeerista informaatiota, joten sen vertaileminen muihin tutkimuksiin on haastavaa. Lisäksi tutkimustietoa kestävyyskasvatuksesta kodeissa ei ole juuri ollenkaan, joten tutkimustiedon vertailu muihin tutkimuksiin on mahdotonta. Haastattelen alle kymmenen huoltajaa, joka ei tutkimusjoukkona ole suuri eikä tutkimustuloksia ole syytä yleistää esimerkiksi kaikkien suomalaisten kotien kasvatustapoihin. Myöskin haastateltavien kohderyhmäksi valikoituneiden kestävyystietoisten huoltajien vastaukset suuntaavat tutkimusaineiston sisältöä siihen suuntaan, että niin sanottuja keskiwertoesimerkkejä ei aineistoon todennäköisesti tule.

4.6 Teoriaohjaava sisällönanalyysi analyysitapana

Analysoin haastatteluaineiston teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysia pidetään laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Teoriaohjaavaa sisällönanalyysia ohjaa sekä aineiston tuottama tieto että teoria tutkimuksen taustalla. Tällä analyysitavalla ei ole tarkoituksena testata aiempia teorioita vaan ennemminkin avata uusia ulottuvuuksia aiheelle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 81.) Tutkielmassani tämä tulee näkymään erityisesti niin, että tulososio keskustelee yhdessä teoriaosan kanssa.

Tutkielman aineisto koostuu huoltajien kasvattamiskokemuksista heidän itsensä kertomina. Aineisto kertoo kasvatustilanteista, kasvuympäristöstä ja kasvatuksen taustalla olevista

motiiveista, joita haastateltavat huoltajat tuovat esille. Aineisto kertoo myös välillisesti joitain näkökulmia aiheeseen; esimerkiksi kuinka perehtyneitä haastateltavat ovat aiheesta etukäteen tai miten monipuoliseksi he kokevat kestävyyskasvatuksen aiheena. Toisille kestävyyskasvatus voi merkitä pelkästään luonnon arvostamista, kun taas toisille se on myös monia muita kestävyiden osa-alueita. Aineistossa on kuvattuna sekä tiedostettuja että tiedostamattomampia tai spontaaneja kasvatustilanteita. Useat haastateltavat arvioivat myös kestävyyskasvatuksen tärkeyttä ja merkitystä yksilön ja maailman kannalta.

Aineistossa nousee monia henkilöitä ja tahoja esille. Tärkeimmässä roolissa on haastateltavan perhe, jonka elämää haastateltavat kuvailee. Muita tahoja ovat muun muassa koulu, kaveripiiri ja sosiaalinen media, jotka ovat yhteydessä perheen kokemusmaailmaan.

Aineistossa toistuvat muutamat teemat ja käsitteet. Niitä ovat muun muassa kotipaikan luonnonläheisyys, luonnonsuojelu, kestävyys, arjen elämäntavat ja joukkoliikenne. Aineistoni jäsentäminen on tärkeä osa tutkielman tekoa erityisesti siksi, että haastattelut ovat pitkiä ja yksittäinen haastattelu sisältää paljon monenlaista tietoa. Jäsentelin aineiston karkeasti neljään kategoriaan ja niiden alle loin alakategorioita. Käytin kategorioiden alakategorioinnissa hyödyksi kestävyiden kolmea osa-aluetta; ekologista, taloudellista ja sosio-kulttuurista. Myös tulokset ja analyysi hyödyntää tätä kolmijaottelua havainnollistamisessa. Kategoriointiin käytin yksinkertaisia värikoodeja.

Aineisto kuvaa todella konkreettisia asioita ja kertomuksia, joten se vaati hiukan yleistämistä, luokittelua ja käsitteiden tiivistämistä. Aineiston monipuolisuuden vuoksi yksityiskohtien koostaminen onkin haastavaa ja kokonaisuus täytyi pyrkiä muodostamaan eheäksi.

Taulukko 1: Analyysin vaiheet

Analyysin vaihe	Miten?	Miksi?
1. Kategorioiden valitseminen	Hahmottelin kategoriat aineistolle.	Pääkategoriat selkeyttävät tulosten jäsentelyä ja luokitte- telua.
2. Aineiston värikoodaaminen kategorioiden mukaan.	Käytin jokaiselle kategori- alle omaa väriä. Yliviivasin sisällöt, jotka otin käsiteltä- väksi kuhunkin kategoriaan.	Värikoodaaminen auttaa huomaamaan aineistosta tärkeimmät aiheet. Eri kate- gorioita pystyi myös käsitte- lemään helpommin useam- paa haastattelua samaan ai- kaan käsitellen.
3. Johtopäätöksien kirjoittaminen aineis- ton rinnalle.	Kirjoitin lyhyitä päätelmiä ja huomioita aineiston rin- nalle kommentteina.	Analyysimuistiinpanot ja al- kuperäinen aineisto samassa tiedostossa helpottaa ana- lyysin käsittelyä.
4. Johtopäätösten ko- koaminen tekstiksi tutkielmaan.	Käsittelin tekstissä sekä ai- neistossa toistuvia että yk- sittäisiä aiheita. Teksti on myös rakennettu katego- rioittain.	Teksti esittelee aineiston tärkeimmät poiminnat luet- tavassa muodossa.

4.7 Tutkimusetiikka

Tutkimukseeni liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä ovat muun muassa haastateltavien anonymiteetti ja tutkimushenkilöiden hankinta sosiaalisen median kautta. Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseen liittyy haastattelijan vaitiolovelvollisuus ja velvollisuus huolehtia siitä, ettei aineisto päädy kolmansille osapuolille ja että se hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Anonymiteettiä suojataan myös häivyttämällä aineistosta kaikki sitä heikentävät tiedot. Esimerkiksi tutkimukseni aineiston kohdalla häivytin henkilöiden nimet ja tarkat asuinpaikkakunnat. Muokkasin myös suoria lainauksia niin, että ne ovat yleiskielisiä eikä esimerkiksi murteella ilmaistuja. Tutkimukselleni on merkityksellistä tietää, asuuko henkilö ja hänen perheensä kaupungissa vai maaseudulla ja millä alueella Suomessa. Tämän vuoksi en häivyttänyt asuinpaikkoja kokonaan aineistosta, mutta varmistin kuitenkin anonymiteetin säilymisen.

Konkreettisina tutkimuseettisinä toimina viestin selkeästi etukäteen haastateltaville tutkimushaastattelun käytännön järjestelyistä ja anonymiteetin suojaamisesta. Myöskin huolehdin haastateltavien vapaaehtoisuudesta. Jokainen haastateltava on valinnut itse osallistua haastatteluun. He saivat myös valita, pitävätkö he haastattelun aikana kameran päällä vai eivät. Sillä ei ollut merkitystä aineistonkeruulle, koska aineistoksi tähän tutkimukseen riitti ääninauha.

Tutkimusetiikka ja sen pohdinta on koskettanut työni eri vaiheita. Se ei ole varsinaisesti kuitenkaan suuressa roolissa, koska tutkimusaihe ei ole lähtökohtaisesti arkaluontoinen. Kuitenkin aihe käsittelee huoltajien henkilökohtaisia kokemuksia ja he kertovat aineistossa perheiden yksityiselämästä, on tutkimuseettiset kysymykset ollut tarpeen huomioida. Joitain arkaluontoisempia aiheita aineisto sisältää.

5 Tulokset

Tulokset esitän kategorioittain koottuna informatiivisina tiivistelminä ja myöskin hyödyntäen kolmiokuvioita kokoamaan tuloksia kestävyiden eri osa-alueilta. Jokaista kategoriata käsittelen myös yksityiskohtaisemmin. Lisäksi tulokset keskustelevat hieman teoriaosan kanssa. Ensimmäisenä käsittelen haastateltavien taustatietoja, josta saa yleiskuvan haastattelujoukosta. Esitän myös pohdintoja siitä, miten taustatekijät voisivat vaikuttaa haastatteluiden sisältöihin ja sitä myöten tuloksiin. Toisena käsittelen elämäntapoja, jotka ovat yksi oleellinen osa kotona tapahtuvaa kasvatusta. Elämäntapoihin kuuluvat niin arjen toimintatavat kuin suuremmat valinnat esimerkiksi asumista tai kulkemista koskien. Kolmanneksi kokoon arvoja, jotka ohjaavat huoltajien kestävyyskasvatusta. Lopuksi käsittelen vielä läpi muita aineistosta nousseita aiheita, jotka sisältävät muun muassa huoltajien omia pohdintoja kasvatuksesta ja yleisesti aineistossa toistuneita asioita.

Pertti Alasuutari mainitsee teoksessaan *Laadullinen tutkimus 2.0* (2011), että laadullista tutkimusta tehdessä aineiston avulla pitää selvittää jokin ”mysteeri”, jolloin on oleellista asettaa erilaisia miksi-kysymyksiä pitkin aineiston analyysiä. Miksi-kysymykset ovat spesifejä ja riippuvaisia jokaisen aineiston yksityiskohdan sisällöstä. (Alasuutari 2011, 168.) Tätä Tulokset-lukua olen kirjoittanut useat miksi-kysymykset mielessä läpi kirjoitusprosessin. Miksi terveellisyys arvona johtaa kestäviin elämäntapoihin? Miksi huoltajien lapset kyseenalaistavat huoltajien valitsemia elämäntapoja? Miksi Etelä-Suomessa asuva perhe puhuu ilmastomielenosoituksista, mutta Pohjois-Suomessa asuva ei puhu?

5.1 Taustatiedot

Haastateltuja huoltajia on kahdeksan. Yhteensä heidän perheisiinsä kuuluu 18 lasta. Jokaiseen perheeseen kuuluu 2-3 lasta. Kaikki haastateltavat ovat taustaltaan kiinnostuneita jollain tapaa kestävästä elämäntavasta. Toisten ammatti on kytköksissä ympäristökasvatukseen, tai -tutkimukseen ja toisilla on kutsumus luonnonsuojeluun jo lapsesta asti. Osan haastateltujen tuloa aiheeseen on luonnon arvostaminen terveyden ja hyvän kasvu-ympäristön lähteenä.

Haastateltavilta kysyttiin muutama taustatieto ennen varsinaisen tutkimusaiheen käsittelyä. Kotikasvatukselle oleellisia taustatietoja ovat lasten ikä ja asumistyyppi. Kestävyyskasvatukselle kotikasvatuksessa on oleellista asuinympäristö ja huoltajien kiinnostuneisuus aiheesta.

Tavoitteena oli haastatella huoltajia, joilla on kouluikäisiä lapsia. Haastateltavien lapset ovat suurimmaksi osaksi kouluikäisiä, eli 7-16 -vuotiaita – joitakin alle ja yli kouluikäisiä sisältyy joukkoon. Lasten iän keskiarvo on 11 vuotta, joten se asettuu hyvin tavoitteeseen ikähaarukasta. Nuorin perheisiin kuuluva lapsi on 4-vuotias ja vanhin 20-vuotias. Iän rajaamisen kouluikäisiin perustan siihen, että kestävyyskasvatus kodeissa on todennäköisesti merkityksellisintä kouluikässä. Alle kouluikäisten kanssa ei vielä puhuta niin monipuolisesti kestävyuden eri osa-alueista. Yli 16-vuotiaisiin koti ja kodin tavat eivät vaikuta enää niin vahvasti, koska nuori toimii kasvavassa määrin myös monissa muissa sosiaalisissa ympäristöissä. Iän merkityksen kestävyysaiheen käsittelyyn mainitsi myös osa haastateltavista.

HA (HA = haastattelija): Onko sillä nuoremmalla lapsella (6-vuotias) tullut jotakin aiheita mieleen?

H3 (H = haastateltava): ”No ei ehkä sillä lailla. Hän osallistuu kyllä sujuvasti keskusteluihin, mutta ei hän ehkä itse nosta mitään aiheita. Hän ei ole vielä ruvennut uutisia lukemaan”.

Toinen taustatieto, joka vaikuttaa kotikasvatukseen, on asumismuoto ja asuinpaikan sijainti. Kysyin haastateltavilta seuraavat kysymykset:

1. Kuinka kaukana se on kaupungin tai kunnan keskustasta?
2. Mikä on teidän asumismuotonne? Esimerkiksi onko se kerros-, rivi- vai omakotitalo?
Onko kodin lähellä luontoa?

Asumismuoto ja asuinpaikan sijainti ovat merkittäviä taustatietoja, koska niillä on käytännön vaikutusta siihen, kuinka läheinen ympäristö on lapsen kasvaessa. Sillä on yhteys erityisesti luontosuhteen muodostumiseen ja sen myötä ekologisen vastuullisuuden omaksumiseen.

Stjerna-Häkämiehen tutkimuksen mukaan luonnon konkreettinen käsin kosketeltavuus ja sen jatkuva läsnäolo herättää lapsessa voimakkaita eettisiä, oikein-väärin -kysymyksiä (Stjerna-Häkämies 2015, 70).

Haastateltavien asuinpaikat sijaitsevat erilaisilla etäisyyksillä kaupungin tai kunnan keskustasta. Etäisyydet keskuksista ovat välillä 0,5-13 kilometriä. Haastateltavat asuvat eri kokoisilla paikkakunnilla. Osa paikkakunnista on suurimpia suomalaisia kaupunkeja, osa keskikokoisia kaupunkeja ja osa pienempiä kuntia. Asuinpaikan etäisyys on vaikutuksessa erityisesti joukkoliikenteen tai pyöräilyn yleisyyteen perheen arjessa. Kun etäisyydet lasten arjessa merkityksellisille paikoille ovat sopivia, myös pyöräilyyn kannustaminen on helpompaa. Joukkoliikenteen vaihtelevuus kaupungeittain ja asuinetäisyyksittäin on hyvin moninaista haastateltavien välillä. Myös Ovaskaisen (2019) tutkimustulokset osoittavat asuinpaikan kaukaisen etäisyyden vaikuttavan kestävien elämäntapojen toteuttamiseen (Ovaskainen 2019, 173).

H8: ”Kuten itsekin töissä paasaan, että ei silleen mustavalkoisesti. Että jos välillä käyttää autoa, kun täällä korvessa asuu. Mutta pyritään pyöräilemään ja käyttämään julkisia”.

H6: ”Meillä on autot ihan välttämättömiä. Vähän harmittaakin, että tilanne on se, että kaikista harrastuksista ollaan niin kaukana, että joka paikkaan liikutaan autolla. Nyt sitten, kun toinen lapsi on menossa ekalle luokalle, niin ei ole enää tätä päiväkotiin kuljettamista vaan koulu on siinä lähellä. Olen sitten harkinnut, että pyörällä liikkuisin sitten töihin mahdollisuuksien mukaan ja mahdollisimman paljon.”

On siis haastavaa toteuttaa esimerkiksi pyöräilyyn kannustamista, jos asutaan kaukana tarvittavista paikoista. Huoltajat kuitenkin haluavat kannustaa kestävään liikkumiseen mahdollisuuksien mukaan, asuivat sitten lähellä tai kaukana keskuksista.

Kuusi kahdeksasta haastateltavasta asuu omakotitalossa. Muut haastateltavat asuvat kerros- ja rivitaloasunnossa. Omakotitaloasumisesta voidaan olettaa, että perheen arkipäivään kuuluu jossain määrin esimerkiksi askareet omalla pihalla luonnon yhteydessä. Tämä voi olla yksi tekijä lapsen luontosuhteen ja kestävien arvojen muodostumisessa. Silti kerros- ja rivitaloasuminen eivät myöskään sulje pois päivittäistä kontaktia luonnossa toimimisen kanssa. Pääpiirteisesti jokainen haastateltava kuvailee myös asuvansa joko luonnon ympäröimänä tai sen läheisyydessä.

H2: ”Me asutaan ihan puiston vieressä... – ...Ja sitten se puisto tietenkin jatkuu nauhana tuonne keskustaan asti. Sillä tavalla koen, että asumme metsässä, vaikka asummekin kaupungissa”.

Myös maantieteellinen sijainti on mielenkiintoinen tieto tutkimustiedon vertailukelpoisuuden vuoksi. Haastateltavat ja heidän perheensä asuvat monipuolisesti ympäri Suomea. Puolet heistä asuvat Pohjois-Suomessa tai Lapissa ja puolet heistä asuvat Etelä-, Itä- tai Länsi-Suomessa. Kestävyykskasvatuksen aiheet vaihtelevat paikkakuntaakohtaisesti. Esimerkiksi etelä-pohjois - akselilla on eroja. Etelä-Suomessa kestävyyskasvatus sisältää enemmän sosiaalisen kestävyys - teemoja ja kaupunkiluontoon liittyvää huolta, kun taas Lapissa asuvilta huoltajilta nousi Lapille paikkatyypillinen aihe metsästys ja sen myötä keskustelu lihan eettisyydestä.

H5: ”Liha on oikeastaan yksi sellainen asia, mistä me kotona puhutaan, kuinka esimerkiksi hirvenmetsästys ja tehotuotettu liha eroavat. Esimerkiksi minkäläinen ero siinä on kulutuksen kannalta”.

Asuinpaikan koko tai kaupungin läheisyys voi vaikuttaa siihen, minkälaisiin tapahtumiin ihmiset osallistuvat. Esimerkiksi iso kaupunki vaikuttamispaikkana tarjoaa mahdollisuuden osallistua esimerkiksi mielenosoitukseen.

H1: ”Kuopuksen kanssa me ollaan oltu ilmastomielenosoituksessa”.

5.2 Elämäntavat

Elämäntavat ovat konkreettinen osa sitä, miten kestävyyttä toteutetaan. Elämäntavat käsittävät sekä arjen pienet konkreettiset valinnat sekä suuremmat valinnat, kuten sen, minkälaisiin sijoituskohteisiin sijoittaa omaa pääomaa. Elämäntavat voivat olla ekologista, sosiaalista tai taloudellista kestävyyttä edistäviä. Ekologista kestävyyttä edistäviä tapoja perheissä ovat muun muassa liikkumiseen liittyvät valinnat, kuten autottomuus sekä sähköön liittyvät valinnat, kuten fossiilivapaa sähkö. Nämä arjen valinnat eivät ole niin merkityksellisiä tai näkyviä kouluikäisille lapsille ja tulevat lapsille esille enemmän keskusteluiden kautta. Merkityksellisempiä elämäntapoja ja arjen valintoja ovat esimerkiksi roskien ja vaatteiden kierrättäminen ja ruokailuvalinnat. Niillä on todennäköisesti enemmän vaikutusta lasten tapojen muodostumiseen, koska lapsi pääsee helposti osalliseksi tekemään ja kokemaan näitä arjen valintoja ja siten tottuu niihin tapoihin. Muun muassa yksi haastateltavista kertoi, että hänen lapsuudessaan on aina kierrätetty kaikki mahdollinen vaatteista jätteisiin ja siksi hän ei ole edes tullut ajatelleeksi, miksi arjessa ei kierrätettäisi. Tämä sama voi toteutua seuraavassakin sukupolvessa.

Kysyin haastateltavilta, mitä arjen valintoja he tekevät erityisesti ekologisen kestävyuden edistämiseksi. Osa haastateltavista kertoi myös valintoja ja elämäntapoja sijoittuen muihin kestävyuden osa-alueisiin. Kasvisruokailu ja ruoan kestävyys on yksi aihe, joka toistuu aineistossa paljon. Sitä perustellaan erityisesti ekologisen kestävyuden tärkeydellä, mutta myös eläinten oikeuksien ja eettisyyden perusteella. Ruokavalintoja on perusteltu myös terveellisuuden perusteella.

H8: ”Ollaan oltu aina kasvissyöjiä, tai lapset on olleet aina kasvissyöjiä. Se on varmaan se suurin arkipäivän teko”.

Kasvatuksen valintoihin kestävyuden osalta liittyy myös aiheen merkityksen pohdintaa ja tasa-painottelua. Kasvissyönti saattaa ruokkia esimerkiksi laihuudenihannointiin, joten on täytynyt miettiä tulokulmaa sille, miten ruoasta puhutaan.

H4: ”Toki tehdään paljon kasvisruokaa ja tämmösistä uusista kasvisproteiineista ja muista. Se varsinkin niinkun esiteini-ikäisten tyttöjen, en ole ehkä itse halunnutkaan siihen syömisen keskittyä, kun siihen sitten liittyy niin paljon ulkonäköpaineita ynnä muita. Toki me voidaan aikuiset siihen vaikuttaa, että minkälaista ruokaa me tarjotaan. He syövät tosi paljon mielellään kasviksia”.

Toinen paljon toistuva käsite aineistossa on kierrätys. Sekä ruoka että kierrättäminen ovat myös käsitteitä, jotka ovat oletettavia toistuvia käsitteitä konkreettisuutensa vuoksi. Kierrätystä opetetaan ja sekä haastateltavat että heidän lapsensakin pitävät sitä osaltaan itsestään selvänä osana arkea.

H6: ”Ihan tämmöinen perus kierrättäminen, että kierrätetään muovit, pahvit, paperit ja metallit ja muut. Me ollaan sitä kyllä tehty jo ennen kuin ollaan muutettu omakotitaloon. Vaikka silloin ei olla vastattu itse jätemaksuista, niin siihen on kiinnittänyt huomioita. Meillä lapset osallistuvat siihen. Heistä on mielenkiintoista kysyä, mihin tämä kuuluu”.

Sosiaaliseen kestävyYTEEN liittyviä elämäntapoja ovat esimerkiksi harrastukset. Esimerkiksi sukupuolirooleja puretaan sitä, että on annettu tilaa valita sukupuolinormatiivisesti epäoletettu harrastus. Myös esimerkiksi tytärpainotteisessa perheessä suuri teema on ollut tyttöjen oikeudet ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Elämäntapana sosiaalisen kestävyYDEN aiheet eivät vaikuta niin konkreettisesti kuin ekologisen kestävyYDEN aiheet, mutta aiheet ovat usein keskusteluissa.

H1: ”Okei ehkä oma poikakin harrastaa pojille epätyypillistä lajia, balettia siis. Ehkä sitä kautta jotenki se perusajatus niinkuin ylipäättään ihmisyydestä ja siitä, että minkälainen...”

Sosiaalisesti kestävään elämäntapaan lukeutuu myös joitain valintoja, jotka viestivät lapsille kestävyiden ja oikeudenmukaisuuden periaatteista. Niitä ovat muun muassa kehitysavustusjärjestön kautta kummilapsi sekä opaskoiran kasvattaminen.

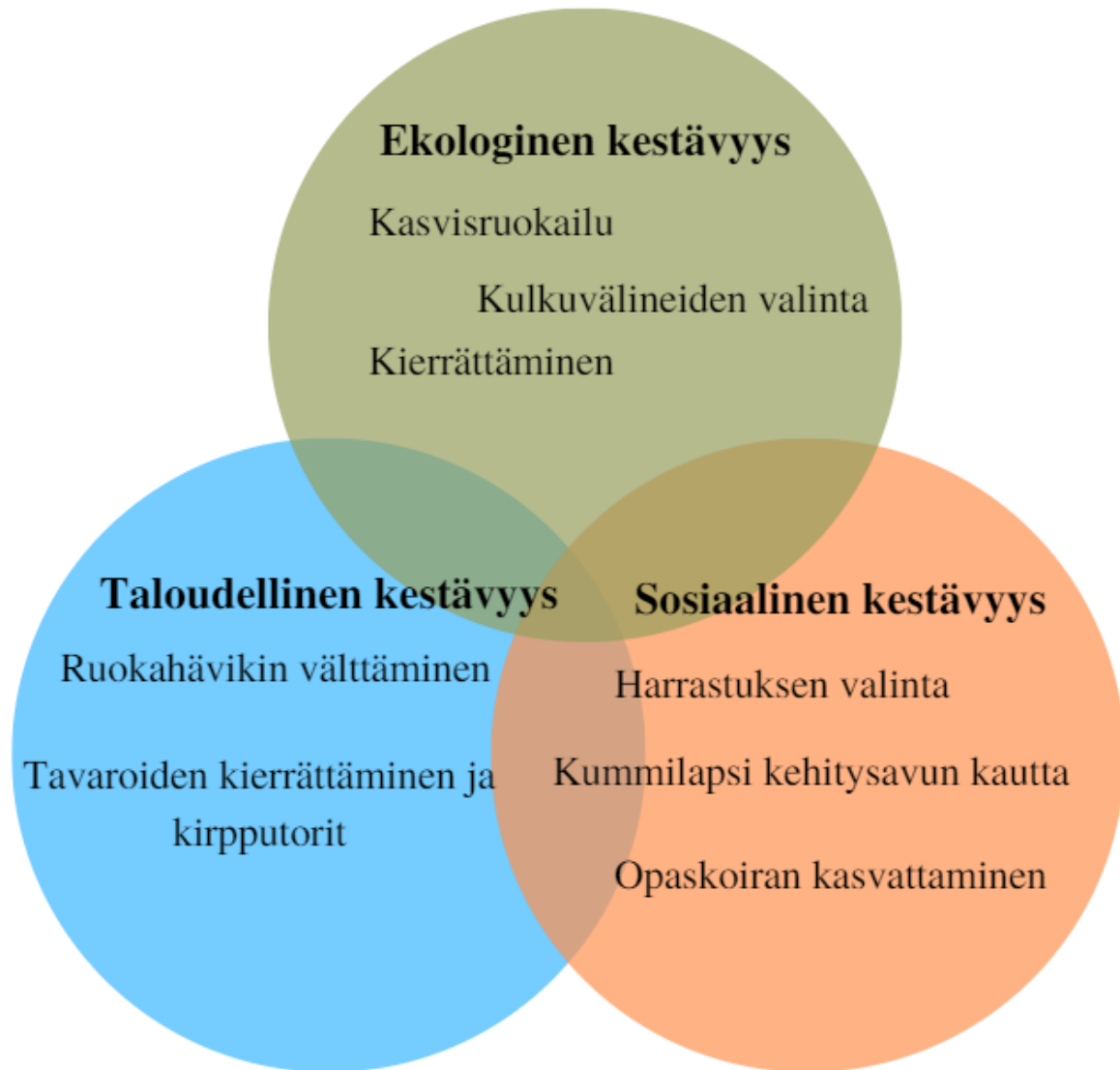
H8: ”Meillä on kummilapsi, niin sitä kautta tulee varmaan kaikenlaisia ulottuvuuksia. Kyllä tuo vanhempi lapsi on niin kiinnostunutkin, että hänen kanssaan tulee hyviä keskusteluita aiheista”.

H1: ”Me ollaan kasvatettu opaspentuja. Onhan se harrastus myös, kun muutenkin kiinnostaa. Mutta ollaan sitä kautta esimerkiksi pystytty auttamaan yhtä sokeaa miestä. Ollaan luovuttu siitä koirasta hänen vuokseen”.

Taloudelliseen kestävyteen liittyviä elämäntapoja toteutetaan perheissä ja ne näkyvät perheen ja lasten kuluttajakäyttäytymisessä. Huoltajat pyrkivät opettamaan lapsilleen säästäväisyyttä ja esimerkiksi sitä, että on hyvä pyrkiä ostamaan mahdollisuuksien mukaan käytettynä. Joissain tapauksissa lapset ovat jo omaksuneet esimerkiksi vaatteiden kierrätyksen ajatuksen ja elämäntavan.

H5: ”Ollaan me kyllä sellaisista kierrätysasioista puhuttu, että ei ne esimerkiksi karta kirpputorilla käyntiä. He ovat sitä mieltä, että sinne voi viedä vaatteita ja sieltä voi ostaa vaatteita”.

Myöskin hävikkiruoan syntymisen välttäminen on osaltaan taloudellista kestävyttä toteuttava elämäntapa – sen taustalla on säästeliäisyys niin luonnon kuin talouden kannalta.

Kuva 4: Elämäntavat ja arjen valinnat kestävyysalueittain.

5.3 Arvot, jotka ohjaavat kestävyyskasvatusta

Yksi huoltajien kasvatusta ohjaavista arvoista on terveellisyys. Sitä käytetään muun muassa ruokavalintoja perustellessa ja hyötyliikkumista perustellessa. Muita arvoja ovat taloudellisuus sekä tietoiseen kuluttajuuteen ja säästäväisyyteen kasvattaminen. Arvot vaikuttavat ohjaavan kasvatusta, mutta välillä arvot eivät näy niin tiedostetusti. Osa kasvatustilanteista ovat tiedostetumpia ja osa tiedostamattomampia. Tiedostettuja kasvatustilanteita ja esimerkiksi arjen valintoja perustellaan arvojen pohjalta. Tiedostamattomammat kasvatustilanteet syntyvät

esimerkiksi lapsen kasvuympäristöstä. Esimerkiksi sosiaalisen kestävyuden kysymyksiä on eri perheissä pohdittu, kun perhe kuuluu itse vähemmistöön tai lasten ystävät kohtaavat arjessa esimerkiksi pakolaisia tai muita vähemmistöryhmiä.

Terveellisyys arvona korostuu esimerkiksi hyötyliikunnan suosimisena:

H5: ” Ja sitä, että kävely ja liikkuminen pyörällä on ympäristöystävällisempää mutta se kasvattaa myös kuntoa ”.

Yksi aineistosta nouseva arvo on luonnon arvostaminen. Siihen sisältyy muun muassa eläinten ja metsän arvostaminen. Ympäröivä maailma nähdään asuinpaikkana, josta on syytä pitää huolta nyt ja tulevaisuudessa.

HA: ”Miksi sulle tuntuu tärkeältä kasvattaa lapsianne kestäväan elämäntapaan?”

H2: ”Sillä tavalla vahvasti sen takia, että vahvasti koen metsät hyvin tärkeiksi”.

Useimmat vanhemmat katsovat tulevaisuuteen ja näkevät sen merkityksen, että maapallo jää tulevan sukupolven asuinpaikaksi. Se herättää myös vanhemmissa huolta.

H5: ”No he ja heidän lapset joutuvat jatkamaan elämää täällä maapallolla sitten kun me täältä jäädään pois”.

H7: ”No tietenkin se tulevaisuus huolettaa, että kaikilla näillä kestävyiden saroilla. Ollaanko menossa sillä tavalla huonompaan suuntaan, vaikka kaikkea pyritään kehittämiin. Olisi hyvä maailma täällä lapsilla ja tulevilla sukupolvilla”.

Kohtuullisuudesta arvona puhutaan myös. On tärkeä oppia tekemään kestäviä valintoja, mutta sitten toisaalta myös kohtuullisuus on tärkeä huomioida. Välillä arjen realismi rajoittaa kestävien valintojen tekemistä. Ja sitten toisaalta, jos tekee jonkun kestävä valinnan, niin sillä ei voi perustella sitä, että toisessa kohtaa valitsee vähemmän kestävämmän vaihtoehdon. Kohtuullisuutta kasvatetaan muun muassa sen ajatuksen kautta, että toivoa löytyy ja että jokainen itse voi vaikuttaa toiminnallaan maailman tilaan.

H2: Mä oon omille lapsille halunnut kertoa, että mitä sille voi oikeasti tehdä. Ja mikä on sellainen tietyn tyyppinen toivo, että voi sinne metsään mennä. Voi löytää uusia lähimetsiä ja käy niitten kanssa jossain lähimetsämielenosoituksessa nyt vähän vanhempana.

H8: ”...ei silleen mustavalkoisesti. Että jos välillä käyttää autoa, kun täällä korvessa asuu”.

Sillä on vaikutusta, minkälaisille asioille kodeissa annetaan arvoa. Esimerkiksi yksi haastateltavista asuu perheineen vanhassa rintamamiestalossa ja elämäntapa viestittää siitä, että vanhaa tavaraa arvostetaan. Samanlainen arvostus materiaa kohtaan on siirtynyt lapsillekin aikuisilta heidän sopeutuessaan ja tottuessaan kotiympäristöönsä.

H4: ”Musta se on ollut jotenkin hauskaa meidän lapsissa, että ne uudet talot tuntuu epäkodikkaille”.

Arvoja, jotka ohjaavat kestävyyskasvatusta, ovat tiivistetysti muun muassa terveellisyys, säästäväisyys, taloudellisuus, luonnon arvostaminen, kohtuullisuus, toimijuus ja toiveikkuus.

5.4 Keskustelut osana kotona kasvattamista

Keskustelut ovat yksi tapa kasvattaa sekä elämäntapoja ja arvoja niin kestävyiden saralla kuin muissakin aiheissa. Keskustelun aiheita vanhempien lasten ja nuorten kanssa ovat olleet muun muassa lentämisen ilmastopäästöt, vaateteollisuuden ihmisoikeudet ja työpaikkojen oikeudet. Sekä vanhempien että nuorempien lasten kanssa keskusteluissa on olleet muun muassa äänestyskäyttäytyminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen muun muassa mielenosoituksilla ja yhdistystoiminnalla. Nuorempien lasten kanssa on keskusteltu pienempien lasten kokemusmaailmaan sopivista aiheista.

Käsiteltyjä aiheita ovat muun muassa joululahjakulttuuri ja tasapainottelu sen sukulaisten toiveiden ja omien kestävien periaatteiden välillä. Myös oman perheen sukutausta ja siihen liittyvät sosiaalisen kestävyiden teemat ovat herättäneet keskustelua. Haastateltavista perheistä löytyi muun muassa karjalaista sukutaustaa ja historiasta sodan aikana oltiin keskusteltu lasten kanssa. Keskustelut laajenevat lapsen kokemusmaailmasta etenevästi laajempiin ja monimutkaisempiin aiheisiin. Nuorten lasten kanssa keskustellaan arkipäiväisemmistä aiheista, kun taas vanhempien lasten ja nuorten kanssa voidaan keskustella enemmän yhteiskunnallisista aiheista tai abstraktimmista ilmiöistä.

H3: ”Paras ystävä lähti Thaimaahan. Eihän se etukäteen herättänyt mitään, kun eihän lapset osaa silleen arvottaa sitä eroa. Mutta sitten kun ne ekat hiekkarannan palmukuvat tulivat sieltä Thaimaanreissulta, niin muista, että meillä käytiin monta keskustelua siitä, että miksi me ei olla siellä. Mä huulen, että siitä se aika paljon lähti”.

Keskustelu kaverin Thaimaan reissusta ja matkailun kestävydestä lähti lapsen kokemasta asiasta ja lapselle ajankohtaisesti nousseesta aiheesta.

Järjestin haastattelut ja keräsin aineiston silloin, kun Venäjän aloittama sota Ukrainassa alkoi helmikuussa 2022. Sota ja turvallisuus ovat herättäneet perheissä keskustelua ja myöskin

huolta, kun on keskusteltu ajankohtaisista aiheista. Sodan ja rauhan teemat koskettavat jokaista kestävyiden osa-aluetta, mutta erityisesti näissä tapauksissa se keskittyi sosiaalisen kestävyiden alueeseen ja siihen, miten ihmisoikeudet eivät toteudu sodan vaikutuksesta.

HA: ”Minkälaisia aiheita sieltä uutisista on noussut? Onko jotakin ajankohtaisia aiheita, joita olette käsitelleet?”

H7: ”Sodan uhka, kun kuitenkin sitä kuulee muualla. Niin kuin vaikka nyt tämä tämänhetkinen Venäjä-tilanne”.

Huoltajat myös suojelevat lapsia raskailta ja osaltaan pelottavilta aiheita. Se on yksi osa kasvatuksen luonnetta. Keskusteluaiheet ovat lapsen ikätasolle sopivia ja sellaisia, että hän pystyy niitä käsittämään. Huoltajat painottelevat sen suhteen, kuinka paljon on sopivan verran vastuuta lapselle. He eivät halua lapsissa heräävän liikaa huolta, mutta kuitenkin vastuullisuutta halutaan opettaa.

H6: ”No eilen tuli sellainen kysymys, että tuleeko tänne Suomeen sota. Että kyllä ne niitä asioita pohtivat. Mutta kyllä me myös yritetään, että ei me hirveästi lasten kanssa niitä uutisia kaikkia katsota. Että ei tarvitse niitä miettiä. Ja sitten, kun ei niitä aina itsekään osaa kunnolla selittää.”

Tasapainottelua lasten mielen suojelemisen ja realistisen kuvan antamisen välillä käydään. Haastateltava haluaa suojelemisesta huolimatta, että lapsi oppii sodasta ja kauheuksista, mitä maailmassa on. Siinä tilanteessa on puhuttu myös vähän historiasta, että sotia on ollut historiassa, kuten nykyisyydessäkin.

Muissakin aiheissa tasapainottelua vaaditaan. Huoltajat tuovat esille kohtuullisuutta. Vaikka kestävydestä on hyvä pitää huolta, niin kaikkea ei tarvitse pystyä tekemään täydellisesti. Joissain tapauksissa lasten ajattelutavassa korostuu niin sanottu mustavalkoisuus, vaikka huoltaja

haluaa painottaa kohtuullisuutta. Tämä absoluuttinen ajattelu näkyy esimerkiksi kasvissyönnin ja ostamisajatusten kohdalla.

H8: ”Kasvissyöntiin he kyllä hyvin osallistuvat ja he eivät ole lihaa syönyt, niin ovat siinä ehkä liian mustavalkoisia. Kun itselleni olisi ok syödä välillä esimerkiksi hirven lihaa ja muuta, niin ne ottaa sen hyvin vakavasti”.

H4: ” Tämä vanhempi on sitten hypännyt jo sellaiselle ns. ’Pentti Linkola -osastolle’. ’En tarvitse mitään, en halua mitään’. Ei hän mitenkään ahdistunut siitä ole, mutta jotenkin selkeästi tässä vuoden, puolentoista aikana ruvennut tiedostamaan enemmän”.

Tyttöjen oikeuksista puhutaan sellaisessa perheessä, jossa perheen lapset ovat tyttöjä. Aihe tuntuu tärkeältä huoltajalle.

H5: ”Varsinkin tyttöjen oikeudet on aika paljon minun sosiaalisessa kuplassa. Niistä sitten joskus juttelen myös tyttärien kanssa.”

Keskustelunaiheet tulevat sekä huoltajien että lasten omasta sosiaalisesta piiristä. Lapsi tai aikuinen on voinut nähdä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa jonkin mietityttävän aiheen ja silloin siitä halutaan puhua myös kotona. Sitten perheen lähipiirissä voi olla ihmisiä, jotka kuuluvat esimerkiksi vähemmistöihin, tai perhe itse kuuluu vähemmistöön. Myös kouluarjen kautta voi tulla joitain aiheita esille.

Kuva 5: Huoltajien ja lasten keskustelut kestävyiden eri osa-alueilla.

5.5 Kestävyyskasvatuksen jatkuvuus ja koulutuksen vastuu

Kotikasvatus on monisukupolvista. Se, mitä huoltaja on itse kokenut ja tottunut lapsuudessa, voi toistua myös hänen kasvatustavoissaan. Kysyin haastateltavilta: ”Uskotko, että oman lapsuutesi kasvuympäristöllä tai kasvatustavalla on ollut vaikutusta kasvatustapaanne? Minkälaista?” Suurin osa haastateltavista toteaa, että omalla lapsuudella on ollut merkitystä omaan kasvatustapaan. Haastateltavat ovat kasvaneet arvostamaan esimerkiksi luontoa ja ympäristöä ja haluavat jakaa tämän arvon myös omille lapsilleen. Toisaalta jossain tapauksissa oma kokemus voi johtaa myös toisenlaisen kasvatuksen valintaan. Jos on koettu, että omassa lapsuudessa

ei välitetty jostain kestävyiden teemasta niin paljon, koetaan se nyt paljon tärkeämmäksi itselle kasvattajana. Arvot ja elämäntavat kulkevat siis sukupolvesta toiseen monissa tapauksissa ja voivat ottaa myös paremman suunnan esimerkiksi kestävyyskasvatuksen teemojen suhteen.

H8: ”Kyllä sillä omalla lapsuudella on iso merkitys. Ainakin meidän kohdalla on ollut. Sellaiset tietyt arvot on sieltä tarttunut matkaan.”

Aineistossa toistuu paljon säästäväisyyden ja kuluttamisen teema. Se mainitaan jokaisen haastateltavan kohdalla. Se on osaltaan varmasti siksi aiheen parissa toistuva teema, että se on yksi arkipäiväisimmistä ja konkreettisimmista aiheista. Myös konkretia ja lapsen kokemusmaailman läheisyys toistuvat ja sen huomaa myös eri ikäisien lasten kasvatusta vertaillessa. Vanhempien lasten kanssa puhutaan laajemmista aiheista, kuten yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, äänestämisen merkityksestä sekä arvosta ja siitä, miten kohdellaan muita ihmisiä hyvin.

Koulun osuus kestävyyskasvatuksessa nähtiin osaksi tärkeänä haastateltavien sanojen mukaan. Vaikka kasvatusta on paljon kodin käsissä, huoltajat kokevat myös, että koululla on yhteiskunnallista vastuuta muuttua opettamaan kestäviä arvoja. Tässä on nähtävissä yhteiskunnallinen suuntaus siihen, että huoltajien vastuuta kasvattajina ei nähdä niin merkittävänä yhteiskunnassamme ja koululle halutaan siirtää vastuuta enemmän (Murto 2004, 52).

H5: ”Pidän tärkeänä, että lapsille koulussakin opetetaan kierrätystä ja että niistä asioista puhutaan.”

H1: ”Se, mikä on sen koulun merkitys. Minä en usko, että kaikkea saavutetaan kotikasvatuksella. Se, että miten pystytään kasvattamaan ihmisistä paitsi ympäristöä kunnioittavia niin myös tämä kaikki sosiaaliseen kestävyteen ja toisten kunnioittamiseen liittyvät asiat. Niitä pitäisi lisätä tosi paljon.”

6 Lopuksi

Loppuluvussa kiteytän lyhyesti tulokset, esitän niistä päätelmät ja pohdin tutkimuksen kulkua. Lisäksi esitän pohdinnassa ideoita jatkotutkimukseen.

6.1 Yhteenveto tuloksista

Tämä tutkielma tuotti tietoa kotien kestävyyskasvatuksesta huoltajien kertomana heidän näkökulmastaan. Tutkimus antoi äänen monipuoliselle joukolle huoltajia, joilla on jonkinlaista kosketuspintaa kestävyys- ja luontokasvatukseen. Tutkimuksessa nousi esille monipuolisesti niitä aiheita, joita kouluikäisten lasten kanssa arjessa näkyy. Oleellista huoltajien ja lasten käsittelemisissä aiheissa oli se, mistä lapsi itse oli kiinnostunut. Eri ikäiset lapset käsittävät eritasoisia teemoja ja haasteita kestävyteen liittyen. Sen lisäksi, että lapsen kiinnostus antoi ensitempauksen kasvatustilanteelle tai keskustelulle, niin huoltajan omat tottumukset kulkevat myös perheen arkeen.

Tuloksien käsittelyssä keskityn perheiden elämäntapojen ja kasvatuksen arvojen käsittelyyn. Lisäksi tarkastelen keskusteluaiheita, joita huoltajat juttelevat lastensa kanssa, sekä heidän taustatietojaan. Taustatiedoilla tarkoitan perheen lasten iäkiä ja perheen asuinpaikkaa. Erityisesti perheen asuinpaikka on mielenkiintoinen taustatieto luonnon läheisyyden ja asuinetäisyyden kannalta. Kun koti on lähiluonnon ympäröimä, herättää se kestävyteen ja ympäristön tilaan liittyviä kysymyksiä enemmän verrattuna tilanteeseen, että suoraa kosketusta luonnon kanssa ei ole arkipäiväisesti. Asuinetäisyys kaupunkikeskustasta vaikuttaa siihen, miten paljon on julkisen liikenteen palveluita ja muita kestäviä liikkumistapoja saavutettavissa kotoa käsin. Myös asuinpaikan maantieteellisellä sijainnilla eri puolilla Suomea on vaikutusta kasvatusaiheisiin.

Perheiden elämäntapojen tarkastelusta käteen jää muun muassa havainto, että elämäntavat ovat ikään kuin periytyviä sukupolvelta toiselle. Sellaiset tavat, joita lapsuudessa tottuu toteuttamaan, jatkuvat myös osittain aikuisuudessa. Niistä tulee arkisia normeja. Haastattelujen mukaan monessa perheessä osallistetaan lapsia elämäntapojen osallistamiseen. Kestäviä

elämäntapoja, joita haastateltujen perheissä toteutetaan, ovat muun muassa kasvisruokailu, ympäristöystävällinen kulkeminen, kierrättäminen. Sosiaalisesti kestävästä valinnoista kertoo muun muassa haastateltujen esimerkit harrastuksen valinnasta, kehitysapuun lahjoittamisesta ja opaskoiran kasvattamisesta. Taloudellista kestävyuden osa-aluetta toteutetaan säästäväisyyden tavoin, kuten ruokahävikkiä välttämällä ja tavaroiden kierrättämisellä.

Kaiken kasvattamisen taustalla seisoo kasvattajan omat arvot. Siksi tarkastelen tuloksissa arvoja, jotka viittaavat kestävään elämäntapaan. Arvoja, joita haastatteluista nousee, ovat terveellisyys, säästäväisyys, luonnon arvostaminen ja kohtuullisuus. Osa haastatteluista korostavat myös toimijuutta ja toivon näkökulmaa. Näillä haastatteluilla huoltajilla on motivaatio kasvat-
taa lapsilleen kestävyttä ja luonnon suojelemista, koska he haluavat jättää myös tuleville sukupolville hyvän ja turvallisen maapallon. Osa haastatteluista mainitsee, että tässä hetkessä heillä on velvollisuus toimia.

Huoltajien ja lasten välisistä keskusteluista kysyin haastateltavilta heidän itse kuvaileminaan. Huoltajat keskustelevat lapsen ikätasolle sopivista aiheista. Lapsen oma kiinnostus ohjaa keskustelunaiheita. Perheissä keskustellaan ekologisen kestävyuden kannalta muun muassa matkustamisen ilmastopäästöistä, taloudellisen kestävyuden kannalta kulutuskäyttäytymisestä, lahjojen ostamiseen liittyvästä kulttuurista ja rahan säästämisestä. Sosiaalisen kestävyuden aiheista puhutaan turvallisuudesta ja sodan uhkasta, omasta sukutaustasta ja sen historiaan liittyvistä haasteista ja matkustamisen ihmisoikeushaasteista. Huoltajat juttelevat myös kohtuullisuudesta kestävässä valinnoissa, mikä on hyvä merkki. Kestävyyskasvatuksessa on hyvä korostaa toivon ja toimijuuden näkökulmaa sen sijasta, että lannistaa ja ahdistaa vaikeilla aiheilla.

6.2 Päätelmät

Kestävyyskasvatus olisi hyvä olla näkyvillä kaikkien perheiden arjessa. Kun perheet laajemmin tukisivat kestävien elämäntapojen ja arvojen muodostumista, mahdollistaisi se yhä todennäköisemmin kestävyyskriisin ratkaisemisen tulevien sukupolvien elämän aikana. Tällöin perheiden huoltajien on hyvä olla tietoisia siitä, minkälaisia asioita he lastensa kanssa käsittelevät ja miten. Tärkeää kestävyteen kasvattamisessa on lapsen oman toimijuuden vahvistaminen. Ei saa herättää liikaa epätoivoa samalla, kun kertoo haasteista, joita maailmassa on. Toisaalta myös

maailmanlaajuiset ilmiöt ainakin pienelle lapselle voi olla hyvin vaikeita käsittää ja ne voivat aiheuttaa ahdistusta lapsessa. Silloin on oleellista painottaa lapselle sitä, että mitä hän ja koko perhe voi tehdä asian eteen.

Tutkimukseni pohjalta voidaan ajatella, että kodin arjen elämäntavoilla on merkitystä siinä, miten yksilö tottuu tekemään myöhemminkin omassa arjessa. Esimerkiksi tottumus käytettyyn tavaraan, kierrättämiseen tai pyöräilyyn säilyy haastateltavien omien kokemusten mukaan myös aikuisuudessa. Lapsuuden kodissa olevat tavat ovat niitä, joilla luodaan aikuisuudessakin oman arjen rutiinit. Ne myös todennäköisesti siirtyvät jatkumona seuraavan sukupolven kasvatukseen.

Kestävää elämäntapaa edistävä arvo terveellisyys on mielenkiintoinen tarkastelun kohde, johon en pureudu tässä tutkimuksessa tarkemmin. Se on monimutkainen arvovalinta, jonka syvempää motiivia täytyy kysyä. Onko terveellisen elämäntavan seuraaja valinnut tehdä niin terveellisyyden takia vai kestävän elämäntavan takia. Toiset elävät kestävästi ylläpitääkseen terveyttä samalla, kun toiset elävät terveellisesti edistääkseen kestävyttä.

Koulun rooli kestävyyskasvatuksen tukijana kouluikäisten lasten elämässä vaikuttaa kokonaisuuteen. Se, mitä lapset opiskelevat koulussa, tulee myös kotiin keskusteluihin. Jos koulussa puhutaan ja välitetään kestävydestä ja ympäristöasioista, voi lapset tuoda niitä asioita koteihinkin. Koulun kautta lapsi voi myös saada hyvän toimijuuden kokemuksen. Kotona kouluikäinen lapsi joutuu totuttelemaan siihen elämäntapaan, mitä hänen perheensä elää, mutta koulussa lapsi on oma erillinen toimija ilman perheen läsnäoloa. Koulumaailman kautta jokaisella lapsella on mahdollisuus luoda merkityksellinen kuva omasta toiminnasta ympäristön eteen huolimatta siitä, minkälainen kotitausta hänellä on. On siis merkityksellistä, että säilytämme, ja mahdollisesti lisäämme, koulun oppisisällöissä kantavana teemana kestävyyskasvatuksen.

Tutkimuksen pohjalta käytännön maailmaan kodeissa jää muutama näkökulma käyttöön. Tärkeää on puhua ikätasoisella otteella kestävyiden teemoista. On hyödyllistä tarttua lasten omiin mielenkiinnon kohteisiin, koska silloin myös lapsen oman toimijuuden kokemus vahvistuu. Jotta suhde ja empatia luontoon syntyy, on hyvä tarjota lapselle jo alusta asti kosketuksia

luonnon kanssa, asui sitten urbaanissa ympäristössä tai luonnon keskellä. Tutkimusaineiston esimerkkien pohjalta huomattiin myös, että esimerkiksi elämäntavat siirtyvät osittain sukupolvelta toiselle.

6.3 Pohdinta

Tutkimusta aiheen ympärillä voisi jatkaa esimerkiksi tarkastelemalla huoltajien halukkuutta kestävyyskasvatukseen. Minkälaiset taustatekijät ja laajemmin kasvutaustat vaikuttavat siihen, että huoltajasta kasvaa aktiivinen kestävyyskasvattaja. Olisi myös mielenkiintoista tietää, millä tavoin kestävyysajattelua ja kestävien elämäntapojen toteuttamista voisi edesauttaa ja tukea perheiden arjessa. Aineistostani nousi muun muassa haasteet julkisen liikenteen suosimisesta arjessa, jos perhe asuu kauempana. Tällaiseen apuna olisi aluepolitiikassa tehtävät ratkaisut joukkoliikenteen suosimisesta.

Niin sanottu *ikuisuus*kysymys on, että miten ihmiset näkisivät oman toimijuutensa olevan merkityksellinen kestävyuden seuraamisessa. Sen lisäksi, että valtakunnallisessa koulutuksessa on tavoite kestävyteen kasvattamisesta, niin täytyisi myös antaa perheiden huoltajille valmiuksia kasvattaa kestävyttä. Tässä tukena voisi toimia esimerkiksi kolmannen sektorin tarjoama koulutustoiminta.

Eräs toinen mielenkiintoinen tutkimusaihe voisi olla menneisyyteen katsominen ja sen tarkastelu, kuinka nopeasti kestävyysajattelu ja esimerkiksi huoli maapallon tilasta on vaikuttanut elämäntapoihimme. Historiaan katsomalla voisi myös tehdä joitain odotuksia siitä, miten nopeasti ihmiset omaksuvat kestäviä elämäntapoja ja asenteita. Se kuitenkin on koko ajan ajankohtainen aihe, miten voimme hidastaa kestävyteen liittyvien haasteiden etenemistä.

Tutkimuksen päätutkimuskysymys oli se, että minkälaista kestävyyskasvatusta kodeissa toteutetaan. Lisäksi alitutkimuskysymykset jakoivat tutkimusaihetta kasvatuksen arvoihin ja elämäntapoihin. Huomio sekä arvojen että elämäntapojen tarkastelussa pysyin. Rinnalle tuli myös kotikasvatukseen oleellisesti liittyvä aihe, keskustelut, joiden näkökulmasta tarkastelin myös

haastatteluaineistoa. Tutkimuksessa pääpiirteisesti keskityttiin tutkimuksessa ennalta-asetettuihin kysymyksiin, mutta tutkimisen aikana tuli tilaa ja tarvetta myös muista näkökulmista tarkastelulle.

Tavoitteena oli kerätä monipuolista, mutta myös yksittäistapauksia tarkastelevaa, aineistoa kestävyyskasvatuksesta kotikasvatuksessa. Aineisto tuli monipuoliseksi, kun haastateltavat oli erilaisista perheistä, erilaisilla henkilökohtaisilla taustoilla. Haastateltavat asuivat erilaisissa paikoissa ja heidän lapsensa olivat eri-ikäisiä, erisukupuolisia ja erilaisista asioista kiinnostuneita. Tämä tutkimus antaa näkökulmaa ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen tutkimuskentälle. Toivon, että tämä tutkimus ja sen tuottama tieto nostavat kotona tapahtuvan kasvatuksen merkitystä esille niin kestävyyskasvatuksessa, kuin muiden kasvatusaiheiden osalla.

Kestävyyskasvatuksen tutkiminen kotikasvatuksessa on ollut aiheena todella monipuolinen. Tutkimusprosessin alussa 'suunnistelin' erilaisten käsitteiden viidakossa luonnonsuojelusta, aina ihmisoikeuksiin asti. Tutkimustietoa juuri kotien kestävyyskasvatuksesta ei ollut niin paljon. Sen vuoksi minun on täytynyt tehdä päätelmiä ja arvioita esimerkiksi kouluihin ja opetuksen liittyvien tietojen pohjalta. Voidaan kuitenkin ajatella, että lapsen oppiminen ja kasvaminen tapahtuu samankaltaisesti niin kotona kuin koulussa. Sain käyttää myös paljon kansainvälisiä viitteitä tutkimuksessani teorian luomiseen. Kansainväliset tutkimukset ovat hyvin sovellettavissa Suomenkin ympäristöön. Tiedostan kuitenkin, että toisessa maassa ja toisessa ympäristössä tehtyyn tutkimustietoon vaikuttaa juuri sen paikan luonto, kulttuuri ja asenneilmapiiri.

Myös tutkimuksen teko on vienyt aloituksesta valmiiseen työhön aikaa niin, että maailma ja kestävyteen liittyvä keskustelu ehtii myös muuttua. Haastatteluidenkin tarkka ajankohta näkyy selkeästi aineistossa. Siellä puhuttiin juuri keväällä 2022 alkaneesta sodasta Ukrainassa. Siitä vuoden päästä keväällä 2023 maailman tilanne huolettaa monia yhä enemmän ja sodan lisäksi pinnalla on esimerkiksi huoli tulevan kesän ennakoidusta kuumuudesta ja siihen liittyvistä ongelmista samalla, kun kesällä 2022 on koettu muun muassa ennätyshelteet Euroopassa.

Johdannossa ja tutkimuksen tekoa aloittaessa pohdin sitä, miten minun oma mielenkiinto kestävydestä tulee vaikuttamaan tutkimuksen tekoon. Koen, että haastatteluita tehdessäni olen

pystynyt hyvän suunnittelun avulla olemaan objektiivinen, jolloin omilla kiinnostuksillani ei olisi pitänyt olla vaikutusta tutkimuksen kulkuun. Mietin myös kriittisesti sitä, miten muutos omassa asuinympäristössäni on vaikuttanut tietoisuuteeni tutkimusaiheesta. Olen muuttanut tutkimuksen teon aikana useamman kerran ja viimeiseksi suureen kaupunkiin Tukholmaan. Asuminen pienien kaupunkien jälkeen suuressa urbaanissa kaupungissa on varmasti laajentanut mittakaavaa siitä, minkälaisia käsityksiä muilla ihmisillä on kestävyiden teemoista. Se vaikuttaa tutkimukseen, mutta uskon, että sillä on ollut vain melko neutraali vaikutus.

Tutkimuksen tekemisestä jäi myös itselleni oppia. Olen tehnyt tätä tutkimusta monissa erilaisissa paikoissa, junassa, linja-autossa ja lukuisissa kirjastoissa. Tein haastattelut etänä, joka toimi mielestäni hyvin tähän tutkimukseen. Oli mahdollista päästä yhteyteen monen eri paikassa asuvan haastateltavan kanssa. Myös haastateltaville etähaastattelu oli joustava tapa osallistua tutkimukseen kotoa käsin perheen arjen keskeltä. Tehdessäni laadullista tutkimusta olen oppinut hallitsemaan ja kokoamaan monimutkaista käsitteverkkoa ja käsittelemään sellaista tietoa, joka tarkastelee syitä ja merkityksiä syvältä aiheesta. Tutkimusaiheesta saan paljon ajatuksia tulevaan ammattiini luokanopettajana. Tiedän paremmin, miten opettaja ja koulu voi tukea kotien kasvatusta kohti kestävästä ajattelusta. Tiedän paremmin, millä tavalla lasten intoon oppia kannattaa tarttua ja miten tärkeää on antaa mahdollisuus lapselle kasvaa ihmiseksi, joka itse pystyy toimia vaikuttaakseen kestävyiden teemoihin.

Lähteet

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Bruntland, G. (1987a). *Our common future: The World Commission on Environment and Development*. Oxford: Oxford University.

Brundtland, G. (1987b). What is sustainable development. In: Ben Omoro (ed.) *Towards sustainable development*. Indiana: Panos Institute.

Cantell, H., Aarnio-Linnanvuori, E. & Tani, S. (2020). *Ympäristökasvatus: Kestävän tulevaisuuden käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Furu, A.-C., & Heilala, C. (2021). Sustainability Education in Progress: Practices and Pedagogies in Finnish Early Childhood Education and Care Teaching Practice Settings. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 8(2), 16–29.

Giusti, M. (2019). Human-nature relationships in context. Experiential, psychological, and contextual dimensions that shape children's desire to protect nature. *PloS one*, 14(12), e0225951. Saatavilla www-muodossa: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0225951> (Luettu 24.3.2023.)

Haapala, A. & Oksanen, M. (2021). *Arvot ja luonnon arvottaminen (2. painos)*. Gaudeamus.
Harmaala, K. (2021.) *Kotitalousopettajien uskomuksia kestävyyskasvatuksesta*. Helsingin yliopisto. Saatavilla www-muodossa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/337864/Harmaala_Kaisla_maisterintutkielma_2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y. (Luettu 24.3.2022.)

Hart, R. A. (1997). *Children's participation : the theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*. Earthscan.

Helminen, E., Luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta, B. 1. & Faculty of Science and Forestry, D. o. B. (2021). *Luokanopettajaopiskelijoiden näkemykset biologian opettamisesta*.

Itä-Suomen yliopisto. Saatavilla www-muodossa: <https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/24565/1614168118208568369.pdf>. (Luettu 24.3.2022.)

Hirsjärvi, S. 1981. Aspects of consciousness in childrearing. University of Jyväskylä. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 43.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2000). Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huusko, M. & Paloniemi, S. (2006). Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus : Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja*, 37(2), 7.

Hyvönen, E. (2020). Kestävyykskasvatus ja kouluruokailu tieteidenvälisenä yhteistyönä - Aineenopettajien ja ruokapalvelupäälliköiden näkemyksiä. Saatavilla www-muodossa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/313576/Hyvonen_Emi-lia_Pro_gradu_2020.pdf?sequence=3&isAllowed=y. (Luettu 31.12.2021.)

Kempainen Jaana. (2001). Kotikasvatus kolmessa sukupolvessa. University of Jyväskylä. Saatavilla www-muodossa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41965/1/978-951-39-5308-9_2001.pdf. (Luettu 7.4.2022.)

Kettunen, Jaana. Fenomenografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla www-muodossa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. (Luettu 6.10.2022.)

Leiviskä, D., Jalas, M., korkeakoulu, T. j. s., School of Arts, D. a. A., muo, University, A. & Aalto-yliopisto. (2021). Low-carbon good life – The social and well-being effects of 1.5 degree lifestyles. Saatavilla www-muodossa:

https://aaltoodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/111902/master_Leivisk%c3%a4_Daniel_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Luettu 2.5.2022.)

Lettenmeier, M., Akenji, L., Toivio, V., Koide, R. & Amellina, A. (2019.) 1,5 asteen elämäntavat. Sitran selvityksiä 148. Erweko, Helsinki 2019. Saatavilla www-muodossa: <https://www.sitra.fi/app/uploads/2019/05/1o5-asteen-elamantavat.pdf>. (Luettu 2.5.2022.)

Metso, T. (2004). Koti, koulu ja kasvatus: Kohtaamisia ja rajankäyntejä. Suomen kasvatustieteellinen seura. Saatavilla www-muodossa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/74334/KT_19_Koti_koulu_kasvatus_978-952-7411-08-7_jyx.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Luettu 11.5.2022.)

Opetushallitus. (2015). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.

Ovaskainen, S., tiedekunta, Y. & Sciences, F. o. S. (2019). Ekologisen elämäntavan mahdollisuudet ja rajat Lapissa. Lapin yliopisto. Saatavilla www-muodossa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63729/Ovaskainen.Sanna..Acta%20electronica%20Universitatis%20Laponiensis%20255.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (Luettu 2.5.2022.)

Palomaa, K. & Peltonen, T. (2019). Luontokasvatus osana varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa: Työntekijöiden ja vanhempien kokemuksia aiheesta. Saatavilla www-muodossa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/263612/Palomaa_Kaisa_Peltonen_Tiiu.pdf?sequence=6. (Luettu 31.12.2021.)

Parikka, M., tiedekunta, L., Sciences, F. o. S. a. H., terveystieteet, L. j., Sciences, S. a. H., yliopisto, J., . . . 50411. (2022). 2–7-vuotiaiden lasten luontosuhde vanhempien arvioimana ja lasten luontosuhteeseen yhteydessä olevat taustatekijät. Saatavilla www-muodossa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/81412/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202206023035.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (Luettu 13.10.2022.)

Pukkala, T. (2021). Itä-Suomen yliopisto. Vahva ja heikko kestävyys. Saatavilla www-muodossa: <https://blogs.uef.fi/forest-issues/2021/07/02/vahva-ja-heikko-kestavyys/>. (Luettu 20.4.2022.)

Raki, T., Filosofinen tiedekunta, S. k. j. o. o. & Philosophical faculty, S. o. A. E. S. a. T. E. (2019). Tapaustutkimus yhdeksäsluokkalaisten käsityksistä ruokahävikistä. Itä-Suomen yliopisto. Saatavilla www-muodossa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/21304/urn_nbn_fi_uef-20191089.pdf. (Luettu 24.3.2022.)

Salonen, A. O. (2010). Kestävä kehitys globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnan haasteena. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, opettajankoulutuslaitos. Saatavilla www-muodossa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20067/kestavak.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. (Luettu 14.9.2022.)

Saukkonen, P. (2010). Kolmas sektori – vanha ja uusi. *Kansalaisyhteiskunta* 1 (2013), 6-31. Saatavilla www-muodossa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51437/KY2013-lartsaukkonen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (Luettu 14.9.2022.)

Siljander, P. (2014). Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen: Peruskäsitteet ja pääsuuntauukset ([Uud. p.]). Tampere: Vastapaino.

Stjerna-Häkämies, M. (2015). Metsän taikaa: Luonto esiopetuksen oppimisympäristönä. Saatavilla www-muodossa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45748/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201504301698.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (Luettu 10.3.2021.)

Suomen Unicef-yhdistys r.y. (1990). Yleissopimus lapsen oikeuksista. Suomen UNICEF-yhdistys. Saatavilla [www-muodossa: https://unicef.studio.crasman.fi/public/pdf/LOS_A5fi.pdf](https://unicef.studio.crasman.fi/public/pdf/LOS_A5fi.pdf). (Luettu 11.5.2022.)

Tani, S., Aarnio-Linnanvuori, E., University, T. & Kasvatustieteet. (2020). Ympäristö- ja kestävyyskasvatus osana ainedidaktiikkaa. Saatavilla [www-muodossa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/128170/100118_Artikkelin_teksti_177642_1_10_20201214.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/128170/100118_Artikkelin_teksti_177642_1_10_20201214.pdf?sequence=1&isAllowed=y). (Luettu 4.5.2022.)

Tolppanen, S., Aarnio-Linnanvuori, E., Cantell, H., & Lehtonen, A. (2017). Pirullisen ongelman äärellä: Kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen malli. *Kasvatus : Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja*, 48(5), 456-468. Saatavilla [www-muodossa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/8285/FINAL%20taittama-ton%20WITH%20ENG.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/8285/FINAL%20taittama-ton%20WITH%20ENG.pdf?sequence=1&isAllowed=y). (Luettu 30.1.2023.)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos)*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

UNDP. (2022.) *New threats to human security in the Anthropocene: Demanding greater solidarity*. Saatavilla [www-muodossa: https://hs.hdr.undp.org/pdf/srhs2022.pdf](https://hs.hdr.undp.org/pdf/srhs2022.pdf). (Luettu 23.3.2022.)

UNDP. (2022.) *Navigating uncertain times - A World of Worry, a World of Hope*. Saatavilla [www-muodossa: https://www.undp.org/world-of-hope?utm_source=web&utm_medium=homepage&utm_campaign=hdr2022](https://www.undp.org/world-of-hope?utm_source=web&utm_medium=homepage&utm_campaign=hdr2022). (Luettu 14.9.2022.)

Vauhkonen, T., Kallio, J. & Erola, J. (2017). Sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvisuus Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 5, 501-512.

Värri, V. (2019). Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Tampere: Vastapaino.

Wolff, L.-A., H. Skarstein, T., & Skarstein, F. (2020). The Mission of Early Childhood Education in the Anthropocene. *Education Sciences*, 10.

Yhdistyneet kansakunnat. (2021). COP26 The Glasgow Climate Pact. Saatavilla www-muodossa: <https://ukcop26.org/wp-content/uploads/2021/11/COP26-Presidency-Outcomes-The-Climate-Pact.pdf>. (Luettu 31.12.2021.)

Ympäristöministeriö (2021). Mitä on kestävä kehitys? Saatavilla www-muodossa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>. (Luettu 15.10.2021.)

Liitteet

Liite 1: Tutkimushaastattelun runko

Taustakysymykset

3. Minkä ikäisiä lapsia perheeseen kuuluu?
4. Kuvaile kotipaikkaanne ja asuinympäristöänne.
  - a. Kuinka kaukana se on kaupungin tai kunnan keskustasta?
  - b. Mikä on teidän asumismuotonne? Esimerkiksi onko se kerros-, rivi- vai omakotitalo? Onko kodin lähellä luontoa?
  - c. Muuta kuvailua?
5. Minkälaisia harrastuksia teillä on perheen kesken?
6. Minkälaisia mielenkiinnonkohteita ja harrastuksia lapsillanne on?

Kysymyksiä elämäntavoista

Ennen seuraavia kysymyksiä kertaan sinulle hieman, mistä on kyse, kun puhutaan kestäväydestä. Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet (Ulkoministeriö.) Kestävyys-käsite sisältää kolme ulottuvuutta: ekologinen kestävyys, taloudellinen kestävyys sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Kestäviä elämäntapoja voi siis toteuttaa monella eri osa-alueella. Ekologisesti kestävä elämäntapa sisältää muun muassa tekoja ja valintoja ympäristön tilan hyväksi. Taloudellinen kestävyys on laajempi käsite ja linkittyy enemmän esimerkiksi valtioiden ja yritysten taloudenhoitoon. Yksittäisen ihmisen elämässä se voi tarkoittaa omien varojen järkevää käyttöä. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys elämäntapana ovat valintoja ja tekoja sen eteen, että kaikenlaiset ihmiset voivat hyvin nyt ja tulevaisuudessa.

7. Minkälaisia konkreettisia ympäristön tilaa edistäviä tekoja arkipäiviinne sisältyy?

Ovatko lapset mukana tekemässä arkipäivän asioita?
8. Minkälaisilla asioilla perustelette lapselle/lapsille arjen valintoja?

Kysymyksiä keskusteluista lapsen/lasten kanssa

9. Keskusteletteko lapsen/lasten kanssa kulutustottumuksista tai rahankäytöstä? Minkälaisista asioista olette puhuneet?
10. Keskusteletteko lapsen/lasten kanssa sosiaalisesta kestävydestä? Niitä aiheita voi olla esimerkiksi ihmisoikeudet tai vähemmistöryhmien asema. Mistä aiheista olette keskustelleet?
11. Keskusteletteko ajankohtaisista aiheista lasten kanssa kestävyteen liittyen? Niitä aiheita voivat olla esimerkiksi TV-uutisissa käsiteltävät aiheet.
12. Onko lapsenne puhunut/puhuneet erityisesti jostain tietystä kestävyteen liittyvästä aiheesta?

Kysymyksiä kasvatustavoista

13. Miksi teille tuntuu tärkeältä kasvattaa lapsianne kestäväan elämäntapaan?
14. Uskotko, että oman lapsuutesi kasvu-ympäristöllä tai kasvatustavalla on ollut vaikutusta kasvatustapaanne? Minkälaista?

15. Onko jotain muuta, mitä haluaisit kertoa aiheeseen liittyen?

Liite 2: Kirje haastateltaville

Hei!

Kiitos mielenkiinnostasi osallistua Pro gradu -tutkielmani haastatteluun! Haastattelu koostuu muutamasta kysymyksestä koskien kotikasvatusta erityisesti kestäviin elämäntapoihin ja arvoihin pohjautuen. Seuraavaksi kerron muutaman yksityiskohdan haastattelun toteutuksesta.

Haastattelun kesto on noin 20 min. Se toteutetaan etähaastatteluna Google Meet-sovelluksen avulla. Valitse mahdollisuuksien mukaan sellainen paikka, jossa voit olla koko haastattelun ajan rauhassa. Muuten haastatteluun ei tarvitse etukäteen valmistautua. Haastatteluun osallistutaan mieluiten yksin.

Haastattelusta tulevaa aineistoa käytetään ainoastaan Pro gradu -tutkielman aineistona. Äänitän haastattelun, jotta pystyn käsittelemään sen sisältöä tutkimustyön edetessä. Äänite ei leviä kolmansille osapuolille vaan se on ainoastaan käytössäni tutkielmaa varten. Poistan äänitteen tutkimuksen valmistuttua.

Tutkijana pidän huolen haastateltavan anonymiteetistä. Suojaan anonymiteettiänne muun muassa niin, että lopullisesta tutkimustekstistä on häivytetty nimet, asuinpaikka tai muut anonymiteettiä heikentävät tiedot.

Kerrothan myös, jos sinulla nousee jotain kysyttävää haastatteluun liittyen.

Ystävällisin terveisin

Siiri Peuraniemi

Luokanopettajaopiskelija, Lapin yliopisto

Liite 3: Hakukuulutus haastateltaville Facebookissa

Siiri Peuraniemi10. helmikuuta ·

Hei!

Teen Pro gradu -tutkielmaa aiheesta Kestävyysskasvatus kotikasvatuksessa. Tutkielmassani haluan selvittää, miten kodeissa kasvatetaan kestäviä arvoja ja elämäntapoja lapsille. Etsin haastateltavaksi tutkimukseeni huoltajia, joilla on yksi tai useampi kouluikäinen lapsi.

Haastattelu toteutetaan etänä Google Meetissä ja sen kesto on noin 20 minuuttia. Haastatteluun osallistutaan mieluiten yksin.

Ilmoita pikimmiten kiinnostuksesi haastatteluun osallistumisesta minulle Facebookissa yksityisviestillä tai sähköpostitse.

speurani@ulapland.fi

Ystävällisin terveisin

Siiri Peuraniemi

Luokanopettajaopiskelija, Lapin yliopisto